

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**INŠPEKCIJSKI NADZOR – INŠPEKTORAT
RS ZA DELO**

Bojana Stojanović

Ljubljana, april 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

INŠPEKCIJSKI NADZOR – INŠPEKTORAT RS ZA DELO

Kandidatka: Bojana Stojanović
Vpisna številka: 04034396
Študijski program: univerzitetni študijski program Uprava I. stopnja

Mentor: izr. prof. dr. Marjan Brezovšek

Ljubljana, april 2011

IZJAVA O AVTORSTVU

diplomskega dela

Podpisana Bojana Stojanović, študentka Univerzitetnega programa Uprava I. stopnja, z vpisno številko 04034396, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: INŠPEKCIJSKI NADZOR – INŠPEKTORAT RS ZA DELO.

S svojim delom izjavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, UL RS, št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za upravo v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektoriral/a: Gregor Dervarič

Ljubljana, marec 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

V diplomskem delu je obravnavan in predstavljen Inšpektorat RS za delo, njegova pooblastila in pristojnosti ter delovna področja. Inšpektorat deluje na treh delovnih področjih, to so varnost in zdravje pri delu, delovna razmerja in socialno varstvo. Temeljni zakon, ki ureja področje varstva in zdravja pri delu, je Zakon o varstvu in zdravju pri delu, temeljni zakon, ki ureja delovna razmerja, je Zakon o delovnih razmerjih in temeljni zakon, ki ureja socialno varstvo, je Zakon o socialnem varstvu, ta tri področja pa urejajo tudi številni drugi zakoni. Inšpektorat vrši nadzor nad izvajanjem določb teh zakonov. Poleg nadzora pa opravlja marsikatero druge naloge, kot so nudenje strokovne pomoči, vodenje in odločanje v hitrem prekrškovnem postopku itd. Analiza Poročil o delu Inšpektorata za leto 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 in 2009 prikazuje delo Inšpektorata skozi leta in uspešnost pri opravljanju njegovega dela. Prikazuje tudi področja, ki so najbolj problematična in kjer je bilo največ kršitev. Predstavljena je tudi glavna problematika Inšpektorata, ki je povezana s premajhnim številom zaposlenih in delovnimi pogoji, v katerih zaposleni delajo. Zaposleni v Inšpektoratu se delijo na inšpektorje in druge uslužbence, ki opravljajo upravno in drugo spremljajoče delo.

Ključne besede: nadzor, inšpekcijski nadzor, Inšpektorat RS za delo, varnost in zdravje pri delu, delovno razmerje, socialno varstvo

INSPECTION – INSPECTORATE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA FOR WORK (SUMMARY)

This Thesis talks about Inspectorate of the Republic of Slovenia for work, its powers and competences, work areas. The Inspectorate works on three work areas and they are, safety, health at work, the employment relationship and welfare. The basic law that regulates safety, health at work is Law on Safety and Health at Work, the basic law that regulates employment relationship is Employment Act and the basic law that regulates welfare is Social Security Act. This three areas are also regulated by many other laws and Inspectorate is controlling implementation of the provisions of this laws. Beside control, Inspectorate performs also other tasks such as, conducts and decides in quick violation procedure and offers technical assistance to employers and employees, etc. The analysis of Inspectorates Annual reports for years 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 and 2009 are showing work of the Inspectorate and how successful was it at its work. It can be seen which areas were the most problematic and where was the most violations. It is also presented the main problem of Inspectorate and that is the low number of employees and working environment that employees are working in. In inspectorate are working inspectors and other employees which are performing other jobs at Inspectorate.

Key words: control, inspection, Inspectorate of the Republic of Slovenia for work, safety, health at work, the employment relationship, welfare

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Namen in cilj naloge.....	1
1.2	Struktura dela.....	2
1.3	Metodologija.....	2
2	INŠPEKCIJSKI NADZOR	3
2.1	Splošno o nadzoru.....	3
2.2	Splošno o inšpekcijskem nadzoru.....	4
2.3	Načela inšpekcijskega nadzora.....	5
2.3.1	Načelo samostojnosti.....	Error! Bookmark not defined.
2.3.2	Načelo varstva javnega in zasebnih interesov.....	6
2.3.3	Načelo javnosti.....	6
2.3.4	Načelo sorazmernosti.....	6
2.4	Organizacija inšpekcij.....	6
2.5	Inšpektorati.....	7
2.6	Inšpektorji.....	10
2.6.1	Ukrepi inšpektorjev.....	11
2.6.2	Preventivni ukrepi in opozorila.....	12
2.6.3	Redni ukrepi.....	12
2.6.4	Posebni ukrepi za odpravo kršitev in prepoved opravljanja dejavnosti.....	12
2.6.5	Ukrepi za varstvo pravic tretjih oseb.....	13
3	INŠPEKTORAT RS ZA DELO	14
3.1	Organizacija inšpektorata.....	14
3.1.1	Službe Inšpektorata.....	16
3.1.2	Služba za koordinacijo in usposabljanje.....	16
3.1.3	Služba za splošne, finančne in kadrovske zadeve.....	16
3.1.4	Služba za informatiko, analize in statistiko.....	17
3.1.5	Inšpekcije.....	17
3.1.6	Območne enote in pisarne.....	17
3.2	Pristojnosti inšpektorat in pooblastila inšpektorjev.....	18
3.2.1	Inšpektor za delo, njegova pooblastila in ukrepi.....	19
3.3	Inšpektorat RS za delo kot prekrškovni organ.....	21
3.4	Delovna področja inšpektorata RS za delo.....	22
3.4.1	Delovna razmerja.....	22
3.4.2	Varnost in zdravje pri delu.....	23
3.4.3	Socialne zadeve.....	25

4	ANALIZA POROČIL	26
4.1	Zaposleni.....	27
4.2	Število opravljenih nalog	29
4.3	Varnost in zdravje pri delu	32
4.4	Delovna razmerja	38
4.5	Socialno varstvo	59
4.6	Prekrški	61
5	ZAKLJUČEK	65
	LITERATURA IN VIRI	68
	Knjige in članki.....	68
	Zakonski in drugi dokumenti.....	68
	Elektronski in drugi viri	69

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Izobrazbena struktura zaposlenih na Inšpektoratu RS za delo	29
Graf 2: Število opravljenih nalog na Inšpektoratu RS za delo	30
Graf 3: Število inšpekcijskih pregledov	33
Graf 4: Število prijavljenih nezgod	35
Graf 5: Število smrtnih nezgod	36
Graf 6: Število hujših poškodb	37
Graf 7: Število poklicnih bolezni, nevarnih pojavov in kolektivnih nezgod	38
Graf 8: Število opravljenih inšpekcijskih pregledov in ugotovljenih kršitev	39
Graf 9: Število ugotovljenih kršitev	40
Graf 10: Število kršitev v zvezi s plačilom za delo	43
Graf 11: Število kršitev v zvezi s prenehanjem o zaposlitvi	46
Graf 12: Število kršitev v zvezi z delovnim časom	47
Graf 13: Število kršitev v zvezi z odmori in počitki	48
Graf 14: Število kršitev v zvezi z letnim dopustom	48
Graf 15: Število kršitev v zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev	50
Graf 16: Število kršitev Zakona o evidencah na področju dela	51
Graf 17: Število kršitev v zvezi s prijavo delavcev v socialna zavarovanja, prijavo sprememb med zavarovanjem in odjavo delavcev	52
Graf 18: Število kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno	58
Graf 19: Število izdanih odločb o prekršku in plačilnih nalogov v hitrem prekrškovnem postopku	62

KAZALO SLIK

Slika 1: Organizacijska shema Inšpektorata RS za delo	15
---	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Struktura zaposlenih v Inšpektoratu RS za delo	27
Tabela 2: Število delodajalcev na inšpektorja	28
Tabela 3: Število opravljenih inšpekcijskih nadzorov, prekrškovnih postopkov in izrečenih ukrepov	31
Tabela 4: Število opravljenih nalog na področju varnosti in zdravja pri delu	32
Tabela 5: Nezgode pri delu, poklicne bolezni in nevarni pojavi	34

Tabela 6: Število kršitev v zvezi s pogodbo o zaposlitvi	42
Tabela 7: Vrsta in število kršitev v zvezi s plačilom za delo	45
Tabela 8: Vrsta in število kršitev na področju delovnih razmerij	56
Tabela 9: Vrste in število kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno	59
Tabela 10: Število rednih in izrednih nadzorov na področju socialnega varstva	61
Tabela 11: Število izdanih odločb o prekršku in plačilnih nalogov na različnih področjih, ki jih nadzorujejo inšpektorji	63
Tabela 12: Število zahtev za sodno varstvo	64

1 UVOD

Nadzorstvo je ena od osnovnih zahtev pravne, socialne in demokratične države. Njegov predmet je ugotavljanje upravičenosti nosilca do določene pravice in posledic, ki nastanejo zaradi kršitve takšnega upravičenja (glej Strojina, 1996, str. 9).

Delo je staro toliko kot človek. Pri delu se je človek učil, pri njem se je tudi poškodoval in izkustveno so nastajala pravila o tem, kako delo opraviti, pa se pri tem ne poškodovati. Ta pravila so bila tisočletja nepisana in so prehajala iz roda v rod. Prava, pisana pravila o delu, še posebno tista v obliki obveznih zakonskih določil, pa so vezana na nastanek in razvoj držav. V 18. stoletju so se v nekaterih evropskih državah pojavili prvi zakoni, ki so vsebovali tudi določbe o varstvu delavcev, tem zakonom pa so postopoma sledile tudi različne aktivnosti, s katerimi se je zagotovil neposreden in neodvisen nadzor nad izvajanjem določb o delu. Tovrstna zakonodaja je bila s strani delodajalcev pogosto kršena, zato se je pojavila potreba po nadzoru, na začetku v obliki delavskih inšpektorjev, iz tega zametka oziroma ideje pa se je pozneje v mnogih državah začelo ustanavljanje državnih inšpekcij za delo.

Inšpekcijsko nadzorstvo se je pri nas pojavilo v času Bachovega absolutizma, ki je v državi videl »psa čuvaja lastnih interesov«. Leta 1867 je Bachov naslednik cesar Franc Jožef z uvedbo meščanskega ministrstva dal osnovo za javnoupravno pravo. Tako se je upravno nadzorstvo razvilo iz delovanja upravnih sodišč, svoj temelj pa je dobilo s sprejemom prve prave kodifikacije splošnega upravnega postopka leta 1925 v Avstro-ogrski (Strojina, 1996, str. 13 in 14). Skozi leta se je spreminjala oblika nadzora na področju dela, danes pa je za nadzor zadolžen Inšpektorat RS za delo.

Temeljni zakoni na področju nadzora delovnih razmerij, varnosti in zdravja pri delu ter socialnega varstva so Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o varnosti in zdravju pri delu in Zakon o socialnem varstvu, ta področja pa urejajo tudi mnogi drugi zakoni. Delo Inšpektorata RS za delo pa je, da vrši nadzor nad izvajanjem določb teh zakonov. Diplomsko delo se osredotoča prav na nadzor Inšpektorata RS nad izvajanjem teh zakonov in različnih podzakonskih aktov. V diplomskem delu je predstavljeno, kako je pri nas urejen nadzor na teh treh področjih in kako inšpekcijski nadzor poteka ter kako uspešni so inšpektorji pri opravljanju svojih nalog.

1.1 NAMEN IN CILJ NALOGE

V diplomskem delu bom predstavila, kakšen nadzor se vrši na področju varnosti in zdravja pri delu, delovnih razmerij in socialnega varstva, zato se bom osredotočila na organ, ki vrši nadzor na teh področjih, to je Inšpektorat RS za delo. Moj namen je predstaviti, kako

nadzor poteka, kdo ga opravlja, kakšna so pooblastila, pristojnosti in naloge inšpektorjev ter kakšno je delovanje Inšpektorata RS za delo. Analizirala bom podatke Poročil o delu Inšpektorata RS za delo, izdanih med leti 2003 in 2009. S pomočjo analize bom poskušala ugotoviti in predstaviti, na katerih področjih Inšpektorat RS za delo opravlja nadzor, ali se je obseg dela skozi leto povečal ali zmanjšal, ali se je število zaposlenih skozi leta povečalo ali zmanjšalo, v kakšnih pogojih delajo zaposleni in s kakšnimi težavami se srečujejo ter na katerih področjih je največ kršitev.

1.2 STRUKTURA DELA

Diplomska naloga je sestavljena iz uvoda, osrednjega dela in zaključka. V uvodu so predstavljeni namen in cilj naloge, struktura naloge in metodologija dela. Osrednji del je sestavljen iz treh poglavij. V prvem poglavju bom opisala inšpekcijski nadzor na splošno. V drugem poglavju bom predstavila Inšpektorat RS za delo, njegovo organizacijo, pristojnosti in pooblastila inšpektorjev, delovna področja, to so delovna razmerja, varnost in zdravje pri delu ter socialno varstvo. V tretjem poglavju pa bom predstavila delo inšpektorjev Inšpektorata RS za delo od leta 2003 do leta 2009, podatke pa bom zbrala iz Letnih poročil Inšpektorata RS za delo od leta 2003 do leta 2009. Zadnji del diplomske naloge pa bo zaključek.

1.3 METODOLOGIJA

Diplomsko nalogo bom predstavila s pomočjo deskriptivne metode, pri tem bom uporabila pisne in elektronske vire. Uporabila bom tudi metodo analize podatkov in primerjalno metodo, s katero bom primerjala delovanje Inšpektorata v različnih letih, podatke pa bom dobila v Letnih poročilih Inšpektorata RS za delo od leta 2003 do 2009. Podatke iz poročil bom predstavila v tabelarični in grafični obliki.

2 INŠPEKCIJSKI NADZOR

2.1 SPLOŠNO O NADZORU

Nadzorstvo so vedno, tudi v preteklosti, obravnavali v zvezi z državo, njeno avtoriteto in močjo. Kakršna je bila oblast, takšno je bilo tudi nadzorstvo. Tisti, ki je imel oblast, je imel vse pristojnosti nadzorstva (Strojin, 1996, str. 4).

Nadzorovanje zmeraj vsebuje misli na moč. Moč nadzorstva narašča s profesionalizacijo njegovega delovanja. Profesionalizem vnaša nove in nove kontrolne strategije (Pečar, 1988, str. 56).

Mnogi nadzorstvo občutijo kot kratenje demokracije, redki kot utilitarno, večina pa razume nadzorstvo kot bolj ali manj nepotrebno. V vsakem pogledu je namen vsakega nadzorstva prej preprečevanje kot pa kaznovanje, saniranje, odškodovanje in prevzgoja. Preprečevanje s poukom in vzgojo je prej ali slej najbolj viden socialni vidik nadzorstva, z vsemi mogočimi izpeljavami državnih organov kot s strani državljske samoiniciative. Že na samem začetku je treba vedeti, da noben kontrolni sistem ni sposoben nadzorovati življenja v celoti, temveč le posamezna področja (Strojin, 1996, str. 12).

Ni človeške dejavnosti, ki ni opazovana, nadzorovana, ocenjevana in nasploh obravnavana. Čeprav se morebiti ne zavedamo nadzorovanja, je to navzoče že s samim opazovalcem v skupini, čeprav gre le za dve osebi. Nadzorovanje je vsebovano že v razmerjih med ljudmi ne glede na to, ali so institucionalizirana oziroma formalna ali povsem neformalna (Pečar, 1995, str. 130).

Tomić pravi, da je nadzor proces, v katerem sodelujeta dve strani oziroma dva subjekta, ki sta v določenem družbenem odnosu. Nadzorni proces je tisto, kar ju povezuje, kar vzpostavlja odnos med njima. Ena stran opravlja nadzor, druga pa je nadzirana. Nadzor predstavlja proces, v katerem ena stran opazuje, sledi in vpliva na določene aktivnosti druge strani, da bi se omogočilo uresničenje predvidenega cilja.

Kontrola je lahko sinonim za nadzor, nekateri avtorji pa razlikujejo pojma kontrola in nadzor. Eden izmed teh avtorjev je tudi Strojin, ki pravi, da je osnovna razlika med kontrolo in nadzorstvom ta, da kontrola sodi med zakonodajno, nadzorstvo pa med izvršilno oblast. Obe usmeritvi, nadzorstvo in kontrola, sta v državni pristojnosti in imata javni pomen za vso državo. Nadzorstvo je izpeljava iz državne kontrole in je torej sistemsko vključeno v državno ureditev.

Tomić pa pravi, da se kontrola opravlja v okviru nadzora. Predstavlja najmočnejšo in najpomembnejšo obliko vpliva nadzorovalca nad nadziranim. V okviru nadzora se lahko

kontrola opravlja enkrat ali pa večkrat. Nadzor je brez kontrole mogoč, vendar ni dovolj učinkovit. Oba procesa, nadzor in kontrola, imata določen predmet in vpliv nadzornega oziroma kontrolnega organa na tisti subjekt, ki trpi nadzor oziroma kontrolo. Nadzor pa je v nasprotju s kontrolo širši in trajnejši proces.

Po Jerovšku lahko pojem kontrole v organizacijskih vedah uporabljamo v ožjem in širšem smislu. V širšem smislu zajema vpliv in oblast ter vključuje proces, v katerem posameznik, skupina ali organizacija postavljajo cilje podjetja in politiko delovne organizacije. V ožjem smislu razumemo pojem kontrole kot tisti proces, v katerem posamezniki ali skupine usmerjajo in regulirajo vedenje drugega posameznika ali skupine na osnovi sprejetih, formalno določenih in predpisanih ali dogovorjenih ciljev oziroma norm. Bistvo kontrole je v usmerjanju vedenja v skladu z vnaprej sprejetimi cilji in standardi.

2.2 SPLOŠNO O INŠPEKCIJSKEM NADZORU

Inšpekcijski nadzor je nadzor nad izvajanjem oziroma spoštovanjem zakonov in podzakonskih predpisov. S sprejetjem zakona se proces odločanja še ne konča. Smisel sprejetja zakona, kakor tudi sleherne odločitve, je, da se uresniči v realnem življenju in tako doseže postavljeni oziroma želeni cilj. Poleg cele vrste izvršilnih dejanj in aktivnosti upravnih organov je potrebna še posebna dejavnost, katere bistvo je v tem, da se ukvarja s tem, kako se in če sploh se sprejeti zakoni in drugi predpisi v realnem družbenem dogajanju uresničujejo. Skratka, zagotoviti je treba nadzorstvo nad uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, obenem pa opremiti tiste, ki to funkcijo opravljajo, z ustreznimi pooblastili in sredstvi, s katerimi lahko prisilijo vse, ki zakonov ne spoštujejo ali pa jih ne izvajajo ustrezno, da to store (Rakočevič,).

Inšpekcijski nadzor je najpomembnejši del družbenega nadzorstva. Namen nadzora je, da se odkrijejo in preprečijo morebitni škodljivi pojavi, ki prizadevajo splošni družbeni interes. Nadzor se izvaja na področju zdravstvenega varstva ljudi, živali in rastlin, varstva pri delu in delovnih razmerij, kakovosti proizvodov itd., torej na vseh upravnih področjih, kjer javni interes naslovnikom narekuje ali prepoveduje oziroma omejuje določeno dejanje.

Inšpekcijski nadzor se lahko obravnava v ožjem ali širšem pomenu. V ožjem pomenu se ga obravnava v izrazito strokovnem pogledu in z vidika stvarne pristojnosti, to je delovno področje uprave, kjer se inšpekcijsko nadzorstvo opravlja. V širšem pomenu pa se ga obravnava kot izvajanje ene od temeljnih funkcij vsake države ali nalog uprave, to je nadzorstva nad izvajanjem zakonov in predpisov ter nad izvrševanjem odrejenih ukrepov (Strojin, 1995, str. 30).

Poznamo redni in dodatni inšpekcijski nadzor. Redni nadzor se izvaja po rednem programu dela, brez posebnih prijav ali drugih povodov. Dodatni nadzor pa obsega izredni nadzor, ki se izvaja zaradi suma neskladnosti na osnovi različnih povodov, in naknadni

dodatni nadzor, ki se izvaja zaradi suma po predhodno ugotovljeni neskladnosti in je usmerjen na točno določenega nosilca, dejavnost, objekt, proizvod ali storitev.

Vse vrste in oblike inšpekcijskih dejavnosti imajo en skupen cilj in to je preprečevati nezakonitosti in druge negativne pojave ter deformacije v zvezi z načelom zakonitosti. Po Strojini so najpomembnejše naslednje oblike inšpekcijske dejavnosti:

- Svetovalna – Inšpektorat oziroma inšpektorji so dolžni svetovati, obveščati in napotiti občane kot zavezance ter druge osebe, kako lahko najbolj dosledno zavarujejo svoje pravice in interese, kako naj izvršujejo svoje obveznosti, ki izhajajo iz zakonov in drugih predpisov, katerih izvajanje je pod inšpekcijskim nadzorom.
- Vzgojna – ta dejavnost predstavlja pomemben element preventivne dejavnosti inšpektorjev, ki naj s svojim ustvarjalnim delom, zgledom in vedenjem pozitivno vplivajo na oblikovanje in razvijanje zavesti drugih, da je spoštovanje, uporaba in izvajanje zakonov ter drugih predpisov nujnost.
- Instrukтивna – v okviru te dejavnosti pa inšpektorji dajejo strokovna in upravna navodila in smernice, kako naj posamezni subjekti najuspešneje in smotrno uporabljajo in izvajajo zakone ter druge predpise.

2.3 NAČELA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA

Načela pomenijo neko rdečo nit, kako naj se organi nadzora usmerjajo, da bo varovan javni interes in hkrati spoštovan osebni interes stranke v postopku nadzorstva (Strojin, 1996, str. 15). Zakon o inšpekcijskem nadzoru določa štiri načela, to so načelo samostojnosti, načelo varstva javnega in zasebnih interesov, načelo javnosti in načelo sorazmernosti.

2.3.1 Načelo samostojnosti

4. člen ZIN določa, da so inšpektorji pri opravljanju inšpekcijskega nadzora samostojni v okviru svojih pooblastil. To pomeni, da pri opravljanju svojih nalog niso odvisni od nobenega drugega organa, da postopek vodijo v celoti in da tudi izdajajo odločbe.

Samostojnost Inšpektorata se kaže na tri načine:

- **Strokovna avtonomija:** Inšpektorati imajo svoj program dela in izdajajo odločbe na prvi stopnji, ministrstva se vmešajo samo, če stranka vloži pritožbo.
- **Kadrovska avtonomija:** Glavni inšpektor je predstojnik zaposlenim v Inšpektoratu, izbran pa je na javnem natečaju, minister pa ga lahko razreši le zaradi krivdnih razlogov in posebnih položajev neskladja z ministrom.
- **Finančna avtonomija:** Inšpektorati imajo samostojen proračun.

2.3.2 Načelo varstva javnega in zasebnih interesov

5. člen ZIN določa, da inšpektorji opravljajo naloge inšpekcijskega nadzora z namenom varovanja javnega interesa ter interesov pravnih in fizičnih oseb. To načelo poudarja dolžnost inšpektorja, da lahko poseže v položaj pravne ali fizične osebe le toliko, kolikor je nujno potrebno, da se zavaruje javni interes oziroma javna korist (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 170).

2.3.3 Načelo javnosti

6. člen ZIN določa, da inšpektorji na osnovi in v mejah pooblastil predstojnika obveščajo javnost o svojih ugotovitvah ter ukrepih, če je to potrebno, da se zavarujejo pravice pravnih ali fizičnih oseb, ter v primerih, kadar je to potrebno za zagotovitev spoštovanja pravnega reda oziroma njihovih odločb. O ukrepih inšpekcije se javnost obvešča s sredstvi javnega obveščanja, na poseben način pa se obvesti določene kategorije oseb, ki bi lahko bile ogrožene.

2.3.4 Načelo sorazmernosti

7. člen ZIN določa, da morajo inšpektorji opravljati svoje naloge tako, da pri izvrševanju svojih pooblastil posegajo v delovanje pravnih in fizičnih oseb le v obsegu, ki je nujen za zagotovitev učinkovitega inšpekcijskega nadzora.

Inšpektor pri izbiri ukrepov upošteva težo kršitve in izbere tisti ukrep, ki je za zavezanca ugodnejši, če je s tem dosežen namen predpisa.

Pri tehtanju ukrepov in ciljev mora inšpektor upoštevati tudi primeren rok za odpravo nepravilnosti. Oceniti mora, v kolikšnem času je mogoče nepravilnost odpraviti z vidika konkretnega zavezanca in glede na težo kršitve (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 171).

2.4 ORGANIZACIJA INŠPEKCIJ

Inšpektorati so organi v sestavi ministrstev, v katerih delujejo inšpekcije. Če v Inšpektoratu deluje več inšpekcij, se oblikujejo ustrezne notranje organizacijske enote v skladu s predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo in sistemizacijo v organih državne uprave (ZIN, 8. člen). Obstajajo pa tudi inšpekcije, ki delujejo v organu v sestavi ministrstva, ki ni Inšpektorat, oziroma v drugem organu, kot npr. v Davčni upravi RS, Upravi RS za pomorstvo ...

Posebno področje inšpekcijskega nadzora je tudi t. i. upravna inšpekcija – inšpekcija, ki nadzira delovanje uprave same. Nadzira, ali organi javne uprave delujejo v skladu s predpisi, natančneje, ali rešujejo upravne zadeve v predpisanih rokih, ali javni uslužbenci, ki odločajo v upravnih zadevah, izpolnjujejo pogoje glede strokovne izobrazbe, ali organi

javne uprave spoštujejo predpise o pisarniškem poslovanju itn. (Virant v: Hanc, 2009, str. 20). Upravna inšpekcija ni »klasična inšpekcija« v smislu ZIN-a, ampak gre za koncept inšpekcije kot oblike notranjega nadzora, kjer gre za horizontalno obliko nadzora, kar pomeni, da njena funkcija ni neposredno ukrepanje, ampak predlaganje ukrepov predstojniku in v tem okviru govorimo o svetovalni vlogi inšpekcije (Bugarič et al. v: Hanc, 2009, str. 20).

Poleg državnih inšpekcij, ki so pristojne za celo državo, so tu še občinske inšpekcije, ki pa so pristojne za območje občine, v okviru katere delujejo.

2.5 INŠPEKTORATI

V okviru različnih ministrstev deluje približno 12 inšpektoratov, to so:

- Inšpektorat za notranje zadeve, ki deluje v okviru Ministrstva za notranje zadeve, izvaja inšpekcijski nadzor na področju notranjih zadev in vodi tudi prekrškovni postopek. Inšpektorat izvaja nadzor na področjih zasebnega varovanja in detektivske dejavnosti, orožja, streliva in eksplozivov, upravnih notranjih zadev prometa, tajnih podatkov in varnosti na smučiščih.

- Inšpektorat RS za obrambo in Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki delujeta v okviru Ministrstva za obrambo. Inšpektorat RS za obrambo je sestavljen iz Sektorja za inšpekcijo vojaške obrambe in Sektorja za inšpekcijo civilne obrambe. Prvi sektor izvaja nadzor na področju vojaške obrambe, pri tem izvaja zlasti inšpekcije vojaškega izobraževanja in usposabljanja, logistične zagotovitve, usposobljenosti za izvajanje ukrepov pripravljenosti in mobilizacije poveljstev, enot in zavodov Slovenske vojske, ugotavljanja pripravljenosti poveljstev, enot in zavodov Slovenske vojske, nabav, stanja in vzdrževanja materialnih sredstev v Slovenski vojski ter opravlja operativna dela za Inšpektorat. Drugi sektor pa izvaja nadzor na področju civilne obrambe ter inšpekcijski nadzor na področju upravnih in strokovnih zadev na ministrstvu in v Slovenski vojski zlasti na področju izvajanja obrambnih dolžnosti ter kadrovanja za Slovensko vojsko, komunikacijskega in informacijskega sistema ter upravnih zvez, finančnega poslovanja in varovanja objektov. Izvaja inšpekcijski nadzor nad skladnostjo prometa in proizvodnje vojaškega orožja ter opreme s predpisi. Opravlja tudi naloge s področja pravnih zadev in finančnega načrtovanja Inšpektorata.

Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami je sestavljen iz Sektorja za inšpekcijski nadzor in Službe za splošne zadeve. Izvaja nadzor na področju varstva pred požarom (delovanje gasilskih enot, izvajanje usposabljanja zaposlenih, izvajanje preventivnih ukrepov ...), zaščite in reševanja (uporaba in vzdrževanje zaklonišč, stanje ocen ogroženosti ...) in varstva pred utopitvami (obratovanja in urejenost kopališč, usposobljenost in opremljenost potapljačev ...).

- Inšpektorat za delo, ki deluje v okviru Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. V Inšpektoratu delujejo tri inšpekcije, to so Inšpekcija nadzora varnosti in zdravja pri delu, Inšpekcija nadzora delovnih razmerij in Socialna inšpekcija. Inšpektorat izvaja nadzorstvo nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost delavcev pri delu, če s predpisi ni drugače določeno. Inšpektorat RS za delo opravlja nadzorstvo tudi nad izvajanjem tistih predpisov, ki to izrecno določajo. V okviru Socialne inšpekcije pa izvaja nadzor tudi nad delom javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialnovarstvene storitve na osnovi dovoljenja za delo, nadzor nad izvajanjem lokalnih skupnosti ter nadzor nad delom drugih izvajalcev, ki izvajajo dopolnilne, razvojne in preventivne programe na področju socialnega varstva in varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju.

- Inšpektorat RS za elektronske komunikacije, elektronsko podpisovanje in pošto ter Inšpektorat RS za energetiko in rudarstvo, ki delujeta v okviru Ministrstva za gospodarstvo. Inšpektorat RS za elektronske komunikacije, elektronsko podpisovanje in pošto izvaja nadzor na področju elektronskih komunikacij, elektronskega podpisa in pošte. Od leta 2005 pa je ta Inšpektorat pooblaščen tudi za odločanje o prekrških za kršitve zakonov, ki jih nadzoruje.

V Inšpektoratu RS za energetiko in rudarstvo delujeta dve inšpekciji, to sta Rudarska inšpekcija in Inšpekcija za elektro in strojno energetiko. Inšpektorat je pristojen nadzor nad izvrševanjem predpisov in splošnih aktov, ki urejajo elektroenergetiko, termoenergetiko in rudarstvo. Inšpektorji izvajajo nadzor nad tem, ali pravne osebe ali posamezniki pri svojem delu upoštevajo zakone, tehnične predpise, standarde in druge predpise, ki veljajo za področje elektroenergetike, termoenergetike, plinovodnih in naftovodnih omrežij, tlačnih posod in rudarstva.

- Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, ki deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Inšpektorat nadzoruje izvajanje zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, ki urejajo kmetijstvo, razvoj podeželja, ukrepe kmetijske politike, kakovosti kmetijskih pridelkov in živil, krme, zootehnike, gensko spremenjenih organizmov, varstva rastlin, mineralnih gnojil, semenskega materiala kmetijskih rastlin, vina in drugih proizvodov iz grozdja in vin, gozdarstva, lovstva in ribištva, primarne proizvodnje in pridelave živil oziroma hrane ter dobre kmetijske prakse, lahko pa opravlja tudi kontrolo v postopkih izvajanja ukrepov iz pristojnosti Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. Inšpektorat je glede na delovno področje sestavljen iz sedmih inšpekcij in službe za pravne in splošne zadeve: fitosanitarna inšpekcija, gozdarska inšpekcija, inšpekcija za kakovost živil, inšpekcija za kontrolo krme, kmetijska inšpekcija, lovska in ribiška inšpekcija, vinarska inšpekcija in služba za pravne in splošne zadeve.

- Inšpektorat RS za kulturo in medije, ki deluje v okviru Ministrstva za kulturo. Inšpektorat izvaja inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakona o varstvu kulturne dediščine, Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, Zakona o knjižničarstvu in Zakona o medijih ter na njihovi osnovi izdanih podzakonskih in drugih aktov.

- Inšpektorat za okolje, prostor in energijo, ki deluje v okviru Ministrstva za okolje in prostor. Inšpektorat opravlja nadzor nad varstvom okolja in narave ter gensko spremenjenimi organizmi, vodnim režimom, urejanjem voda in gospodarjenjem z njimi, graditvijo objektov in gradbenih konstrukcij, izpolnjevanjem bistvenih zahtev za objekte, stanovanjskimi zadevami in geodetskimi dejavnostmi. V Inšpektoratu RS za okolje in prostor delujejo: inšpektorji za okolje, gradbeni inšpektorji, stanovanjski inšpektorji in geodetska inšpektorica.

- Prometni inšpektorat, ki deluje v okviru Ministrstva za promet. Inšpektorat izvaja nadzor na področju železniškega, cestnega prometa in prometne infrastrukture za te vrste prometa ter na področju žičniških naprav in varnosti na smučiščih. V Inšpektoratu delujejo tri inšpekcije, to so: Inšpekcija za ceste, Inšpekcija za cestni promet in Inšpekcija za železniški promet, žičniške naprave in smučišča.

- Inšpektorat RS za šolstvo in šport, ki deluje v okviru Ministrstva za šolstvo in šport. V Inšpektoratu delujeta dve inšpekciji, to sta Šolska inšpekcija in Inšpekcija za šport. Prva inšpekcija izvaja nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in aktov, ki urejajo organizacijo, namensko porabo javnih sredstev in opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja. Druga inšpekcija pa izvaja nadzor na področju športa (zakonitost delovanja lokalnih skupnosti na področju športa, zakonitost delovanja športnih organizacij in zakonitost delovanja izvajalcev športnih prireditev).

- Zdravstveni inšpektorat RS, ki deluje v okviru Ministrstva za zdravje. Inšpektorat izvaja nadzor na področjih nalezljivih bolezni, zdravstvene ustreznosti oziroma varnosti živil oziroma hrane, pitne vode, mineralnih voda, izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, omejevanja porabe alkohola, kozmetičnih proizvodov, igrač, tobaka, tobačnih proizvodov, kopalnih voda, minimalnih sanitarno-zdravstvenih pogojev v javnih zdravstvenih zavodih, pri pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo zdravstveno dejavnost, v dejavnostih na področjih otroškega varstva, vzgoje, izobraževanja, gostinstva, turizma, higienske nege, sociale, zdravstveno-higienskega stanja začasnih bivališč ob naravnih nesrečah in evakuacijah, splošne varnosti proizvodov v pristojnosti ministrstva razen kemikalij, zdravil, medicinskih pripomočkov in virov sevanj ter drugih predpisov z delovnega področja ministrstva.

2.6 INŠPEKTORJI

Inšpektor je uradna oseba, ki opravlja inšpekcijski nadzor. Ima pooblastilo za vodenje postopka, vključno z izdajo odločbe, pa tudi za vodenje hitrega prekrškovnega postopka in izdajanje nalogov oziroma prekrškovnih odločb in vlaganje predlogov, ovadb in pobud na druge organe. Inšpektor je oseba javnega zaupanja, ki deluje samostojno kot monogamni organ, čeprav je fizična oseba in je zaradi vsega tega odgovorna oseba (Strojin, 1996, str. 16).

Glavni inšpektor je predstojnik inšpektorata, ima vsa pooblastila običajnega inšpektorja, poleg tega pa opravlja še dodatne naloge, kot so priprava finančnega načrta, organizacija in koordinacija dela inšpektorjev itd. Glavni inšpektor mora pristojnemu ministru in Inšpekcijskemu svetu posredovati letna poročila, ki vključujejo zlasti podatke o številu zadev, o času reševanja posamezne zadeve, o spoštovanju rokov pri reševanju posameznih zadev in o realizaciji letnih načrtov dela (ZIN, 10. člen).

»Začasni inšpektor« pa je inšpektor, ki ima opravljen izpit iz upravnega postopka, nima pa opravljenega celotnega inšpektorskega izpita. Izpit mora opraviti v roku enega leta, če ne izgubi inšpektorsko delovno mesto. Tak inšpektor lahko samo vodi postopek, ne sme pa izdajati odločb.

Če ni s predpisi o posamezni inšpekciji drugače določeno, je lahko za inšpektorja imenovana oseba, ki ima (ZIN, 12. člen):

- predpisano izobrazbo v skladu z zakonom, ki ureja sistem javnih uslužbencev;
- ustrezne delovne izkušnje, določene s predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo in sistemizacijo v organih državne uprave, in
- strokovni izpit za inšpektorja.

Inšpektor izkazuje pooblastilo za opravljanje nalog inšpekcijskega nadzora s službeno izkaznico in značko.

Po 19. členu ZIN ima inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzora pri fizični ali pravni osebi naslednja pooblastila:

- pregledati prostore, objekte, stroje, naprave, delovna sredstva, napeljave, predmete, blago, snovi, poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo državnih organov, gospodarskih družb, zavodov, drugih organizacij in skupnosti ter zasebnikov;
- vstopiti na parcele in zemljišča fizičnih in pravnih oseb;
- pregledati poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo, kadar se vodijo in hranijo na elektronskem mediju, ter zahtevati izdelavo njihove pisne oblike, ki mora verodostojno potrjevati elektronsko obliko;
- zaslišati stranke in priče v upravnem postopku;
- pregledati listine, s katerimi lahko ugotovi istovetnost oseb;

- brezplačno pridobiti in uporabljati osebne in druge podatke iz uradnih evidenc in drugih zbirk podatkov, ki se nanašajo na zavezanca in ki so potrebni za izvedbo inšpekcijskega nadzora;
- brezplačno vzeti vzorce blaga in opraviti preiskave vzetih vzorcev;
- brezplačno vzeti vzorce materialov in opreme za potrebe preiskav;
- fotografirati ali posneti na drug nosilec vizualnih podatkov osebe, prostore, objekte, stroje, napeljave in druge predmete iz prve alineje;
- reproducirati listine, avdiovizualne zapise in druge dokumente;
- zaseči predmete, dokumente in vzorce v zavarovanje dokazov;
- opraviti druga dejanja, ki so v skladu z namenom inšpekcijskega nadzora.

Inšpektor lahko odvzame dokumentacijo za največ 15 dni, če s tem ne ovira dejavnosti pravne ali fizične osebe, o tem pa izda tudi potrdilo. Ne sme pa vzeti dokumentacije državnih organov, ki je določena kot tajna.

Inšpektor vstopi v poslovne prostore, si ogleduje objekte, naprave, delovna sredstva, pregleduje dokumentacijo, poslovne knjige, pogodbe ipd. brez predhodnega obvestila in dovoljenja zavezanca (Jerovšek in Kovač, 2008, str. 179). Brez pisnega soglasja zavezanca oziroma imetnika stanovanjske pravice ali odločbe sodišča pa ne more vstopiti v stanovanje zavezanca, razen v primeru, če ta opravlja dejavnost v stanovanju, takrat inšpektor lahko pregleda tiste prostore, v katerih se dejavnost opravlja. Stanovanje si inšpektor ogleda v prisotnosti dveh polnoletnih prič. Lastniki ali posestniki poslovnih ali drugih prostorov in zemljišč, ki ne pripadajo zavezancu, morajo dopustiti, da se opravi ogled v teh prostorih in zemljiščih. Ogled lahko odklonijo v primeru (ZIN, 21. člen):

- če gre za stanovanjske prostore, pa inšpektor nima ustrezne sodne odločbe;
- če bi z ogledom spravili sebe v hudo sramoto, občutno premoženjsko škodo ali v kazenski pregon;
- če bi z ogledom prekršili dolžnost ali pravico varovati poslovno, poklicno, umetniško ali znanstveno tajnost;
- v drugih primerih, pri katerih bi z ogledom bila kršena dolžnost, da mora ohraniti kot tajnost tisto, kar so izvedeli kot duhovnik, odvetnik, zdravnik oziroma pri opravljanju drugega poklica ali dejavnosti, ki vsebuje enako obveznost.

Če inšpektor pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora pričakuje ali naleti na fizični odpor, mu lahko pomoč nudi tudi policija.

2.6.1 Ukrepi inšpektorjev

Inšpektorji si morajo prizadevati za dosežene končne cilje in morajo na vsak način zagotoviti zakonito ravnanje ljudi in drugih družbenih subjektov (Boštic, , str. 57). To pa bodo dosegli z uporabo različnih ukrepov, odvisno od teže kršitve in posledic, ki nastanejo ob kršitvi. Inšpektor lahko uporabi enega od sledečih ukrepov:

- preventivni ukrepi;
- redni ali splošni ali kurativni ukrepi;

- posebni ukrepi oziroma ukrepi glede prepovedi opravljanja dejavnosti;
- ukrepi za varovanje pravic drugih oseb.

2.6.2 Preventivni ukrepi in opozorila

Če inšpektor pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora odkrije nepravilnosti in oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep, najprej le ustno opozori na nepravilnosti ter na njihove posledice in določi rok za njihovo odpravo (ZIN, 33. člen). Ustno opozorilo, rok za odpravo nepravilnosti in ugotovitve inšpektorja se zapišejo v zapisniku. Če zavezanec odpravi kršitev, inšpektor izda sklep, s katerim se postopek ustavi, če pa zavezanec nepravilnosti ne odpravi, sledijo strožji ukrepi.

2.6.3 Redni ukrepi

Če zavezanec v določenem roku ne odpravi nepravilnosti, lahko inšpektor izvede naslednje ukrepe:

- izda upravno odločbo, v kateri odredi ukrepe za odpravo nepravilnosti in določi rok za odpravo kršitev;
- izvede hitri prekrškovni postopek v skladu z Zakonom o prekrških;
- poda kazensko ovadbo v primeru domneve storitve kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti;
- predlaga pristojnemu organu sprejem drugih ustreznih ukrepov, če zanje sam ni pristojen.

Inšpektor lahko sodišču predlaga odvzem premoženjske koristi, če ugotovi, da si je zavezanec to premoženjsko korist pridobil s storitvijo kaznivega dejanja ali prekrška.

2.6.4 Posebni ukrepi za odpravo kršitev in prepoved opravljanja dejavnosti

Če zavezanec v roku, ki ga z odločbo določi inšpektor, ne odpravi ugotovljenih nepravilnosti in pomanjkljivosti, lahko inšpektor z odločbo, če je to potrebno, do odprave nepravilnosti oziroma dokler je to potrebno, prepove opravljanje dejavnosti oziroma zaseže predmete ali dokumentacijo, ki jih zavezanec uporablja za kršitve ali so s kršitvami nastali (ZIN, 34. člen).

Inšpektor pa lahko prepove opravljanje dejavnosti oziroma zaseže predmete ali dokumentacijo, ne da bi predhodno določil rok za odpravo nepravilnosti, v primeru, da bi bilo ogroženo življenje in zdravje ljudi in živali ali naravno in življenjsko okolje in premoženje.

Če bi zavezanec z določenimi predmeti ali dokumentacijo ponavljal kršitve, ugotovljene v predhodnem postopku, jih inšpektor lahko odvzame.

Če ukrep prepovedi opravljanja dejavnosti ni uspešen, ima inšpektor možnost odrediti (Jerovšek in Kovač, 2008, stran 190):

- zapečatenje prostorov ali tehnologije, ki jo uporablja zavezanec;
- distributerjem, ki zavezancu dobavljajo elektriko, vodo, plin oziroma telekomunikacijske zveze, z odločbo (ki se vroči tudi zavezancu) naloži, da mu prekinejo dobavo oziroma zveze;
- podizvajalcem zavezanca lahko naloži, da prekinejo dela za zavezanca.

2.6.5 Ukrepi za varstvo pravic tretjih oseb

Če inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzora ugotovi, da zavezanec krši zakon ali nek drug predpis, ki posega v pravice drugih pravnih ali fizičnih oseb, je dolžan po 37. členu ZIN te osebe seznaniti s svojimi ugotovitvami, izrečenimi ukrepi in drugimi ugotovitvami.

Inšpektor pa lahko odločbo o svojih ukrepi tudi objavi v poslovnih prostorih zavezanca, kjer je odrejen inšpekcijski pregled, oziroma na vidnem mestu ali vhodu v te prostore, v javnih glasilih ali na nek drug način. Odločbo inšpektor objavi, če meni, da je to potrebno zaradi varovanja pravic drugih oseb.

3 INŠPEKTORAT RS ZA DELO

3.1 ORGANIZACIJA INŠPEKTORATA

Notranja organizacija in sistemizacija delovnih mest se določita s pravilnikom. Predstojnik Inšpektorata oziroma glavni inšpektor pripravi predlog notranje organizacije in sistemizacije delovnih mest, pravilnik pa izda minister s soglasjem vlade.

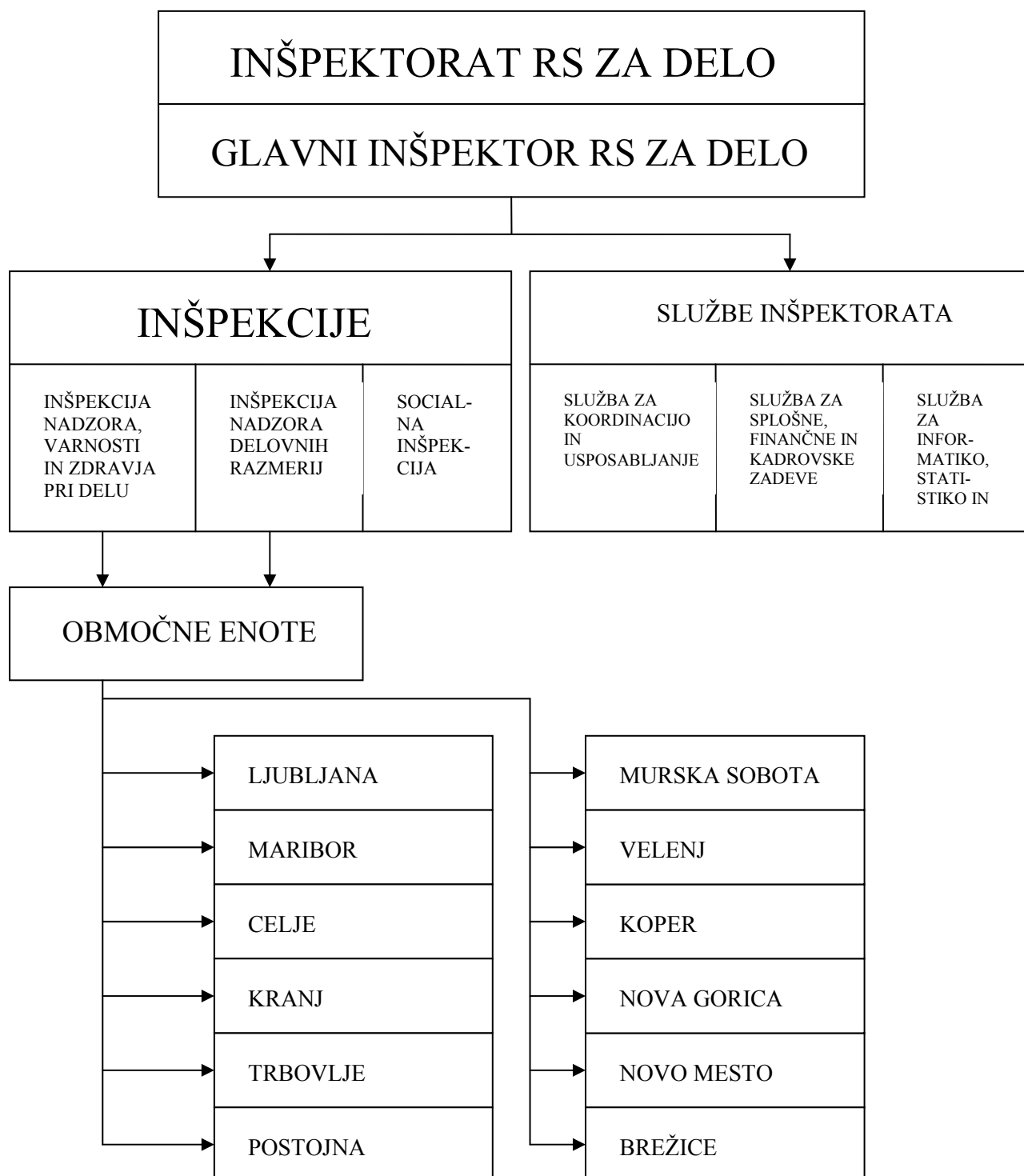
7. člen Uredbe o notranji organizaciji – sistemizaciji delovnih mest in nazivih v organih javne uprave in pravosodnih organih (v nadaljevanju Uredba) pravi, da mora biti notranja organizacija organov državne uprave prilagojena poslanstvu in nalogam organa ter poslovnim procesom, ki potekajo v organu. Zagotavljati mora:

- strokovno, učinkovito, racionalno in usklajeno izvrševanje nalog;
- učinkovit notranji nadzor nad opravljanjem nalog;
- usmerjenost organa k uporabnikom njegovih storitev in
- učinkovito sodelovanje z drugimi organi in institucijami.

Z notranjo organizacijo organov državne uprave se določijo (8. člen Uredbe):

- notranje organizacijske enote, njihova delovna področja in njihova medsebojna razmerja;
- način vodenja notranjih organizacijskih enot;
- naloge, pooblastila in odgovornosti vodij notranjih organizacijskih enot in
- način sodelovanja z drugimi organi in institucijami.

Slika 1: Organizacijska shema Inšpektorata RS za delo

Vir: <http://www.id.gov.si/fileadmin/id.gov.si/pageuploads/Splosno/IRSD-2011-Organogram-SPLET.jpg>

Iz slike 1 je razvidna organizacija Inšpektorata RS za delo. Predstojnik Inšpektorata je glavni inšpektor RS za delo, ki je izvoljen za dobo 4 let in je lahko po pretečenem mandatu znova izvoljen. V Inšpektoratu so organizirane tri službe, ki opravljajo vse skupne naloge, ki so pomembne za Inšpektorat kot inšpekcijski in upravni organ, to so:

služba za koordinacijo in usposabljanje, služba za splošne, finančne in kadrovske zadeve ter služba za informatiko, statistiko in analize. V Inšpektoratu delujejo tudi tri inšpekcije, to so: inšpekcija nadzora varnosti in zdravja pri delu, inšpekcija nadzora delovnih razmerij in socialna inšpekcija. Prvi dve inšpekciji pa imata tudi 12 območnih enot, nekatere območne enote pa imajo še izpostave, take območne enote so Ljubljana z izpostavo v Kočevju, Maribor z izpostavo na Ptuj, Celje z izpostavo v Šmarjah pri Jelšah, Kranj z izpostavama v Kranju in na Jesenicah, Trbovlje z izpostavama v Kamniku in Domžalah, Postojna z izpostavama v Sežani in Idriji, Velenje z izpostavo v Dravogradu in Murska Sobota z izpostavo v Lendavi.

3.1.1 Službe Inšpektorata

21. člen Uredbe določa, da se lahko za opravljanje spremljajočih nalog organizirajo službe. Inšpektorat RS za delo ima tri službe, ki jih vodijo vodje služb, ki pa so za svoje delo in delo služb odgovorni glavnemu inšpektorju za delo.

3.1.2 Služba za koordinacijo in usposabljanje

Služba opravlja različne naloge, kot so vodenje in organiziranje službe ter opravljanje zahtevnih nalog v zvezi z usklajenim delom vseh notranjih organizacijskih enot Inšpektorata. Služba koordinira aktivnosti na področju odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno ter usmerja akcije med Inšpektoratom in drugimi organi odkrivanja in pregona. O akcijah pripravi tudi dokumente in poročila. Zadolžena je za pripravo usposabljanj, strokovnih izobraževanj, strokovnih izpitov inšpektorjev, opravlja pa tudi druga dela na področju izpopolnjevanja zaposlenih. Pripravlja osnove za strokovne kolegije in druge delovne skupine in strateške dokumente za uvajanje kakovosti dela v Inšpektoratu. Opravlja naloge na področju upravljanja človeških virov in tehnične izvedbe letnega ocenjevanja uradnikov. Sodeluje pa tudi pri najzahtevnejših projektnih in drugih nalogah, povezanih z delovanjem Inšpektorata s področja dela službe, ter opravlja drugo delo iz pristojnosti Inšpektorata.

3.1.3 Služba za splošne, finančne in kadrovske zadeve

Služba je zadolžena za vodenje in organizacijo službe in pripravo analiz, poročil in različnih drugih dokumentov. Pripravlja tudi proračunske dokumente, zaključni račun in premoženjsko bilanco ter načrtuje in vodi postopke porabe finančnih sredstev. Koordinira priprave najemnih pogodb in je zadolžena za izvajanje javnih naročil, realizacijo načrtov nabav osnovnih sredstev in izvedbo investicijskih programov. Pripravlja interne akte in navodila s splošnega in kadrovskega področja, vodi kadrovske in druge evidence, osebne podatke in osebne mape zaposlenih, pripravlja tehnične postopke napredovanj in ocenjevanj uspešnosti zaposlenih ter opravlja različne druge naloge v zvezi z izvajanjem delovne in uslužbenske zakonodaje. Obračunava plače in druga nadomestila zaposlenih in izvaja sistem plač v javnem sektorju in poroča drugim organom in službam. Tako kot

služba za koordinacijo in usposabljanje tudi služba za splošne, finančne in kadrovske zadeve sodeluje pri najzahtevnejših projektnih in drugih nalogah, povezanih z delovanjem Inšpektorata s področja dela službe, ter opravlja drugo delo iz pristojnosti Inšpektorata.

3.1.4 Služba za informatiko, analize in statistiko

Služba je zadolžena za vodenje in organizacijo službe in pripravo analiz, poročila in različnih drugih dokumentov. Pripravlja tudi zahtevnejše analitsko-statistične evidence in poročila s področja dela službe in Inšpektorata. Pripravlja in izvaja naloge javnega naročanja programske in druge opreme, pripravlja navodila za delo z računalniško opremo in aplikacijami in vodi evidence o usposabljanju zaposlenih. Zagotavlja delovanje strežnikov, omrežij, operacijskih sistemov in aplikacij, komunikacijskih sistemov ter drugih orodij, obstoječe aplikacije pa nadgrajuje, uvaja in načrtuje. Služba sodeluje z različnimi institucijami pri pripravi skupnih projektov uprave, neposredno sodeluje s pooblaščenimi izvajalci storitev. Skupaj s Službo za koordinacijo in upravljanje in s Službo za splošne, finančne in kadrovske zadeve pa sodeluje pri najzahtevnejših projektnih nalogah, povezanih z delovanjem Inšpektorata s področja dela službe, ter opravlja drugo delo iz pristojnosti Inšpektorata.

3.1.5 Inšpekcije

21. člen Uredbe pravi, da se v organih v sestavi ministrstev v skladu z zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor, za posamezna področja inšpekcijskega nadzora organizirajo inšpekcije. 22. a člen Uredbe pa pravi, da so pogoji za oblikovanje inšpekcije izpolnjeni, če je za inšpekcijske naloge sistemiziranih najmanj 5 delovnih mest. Inšpekcije vodijo vodje inšpekcij, ki pa so odgovorni glavnemu inšpektorju. V Inšpektoratu RS za delo so tri inšpekcije, to so Inšpekcija nadzora delovnih razmerij, Inšpekcija nadzora zdravja in varnosti pri delu in Socialna inšpekcija. Znotraj teh inšpekcij pa delujejo tudi službe.

V sklopu Inšpekcije nadzora delovnih razmerij deluje Služba nadzora javnega sektorja. V sklopu Inšpekcije nadzora zdravja in varnosti pri delu delujejo tri službe, in sicer Služba nadzora zdravja pri delu, Služba nadzora varnosti na stalnih delovnih mestih in Služba nadzora na začasnih in premičnih delovnih mestih.

3.1.6 Območne enote in pisarne

19. člen Uredbe pravi, da se območna enota organizira, če je iz razlogov racionalnosti ali izboljšanja dostopnosti storitev potrebno dekoncentrirano opravljanje nalog. 22. člen Uredbe pa pravi, da se lahko v območni enoti ali izpostavi kot metoda dela zaradi večje dostopnosti upravnih storitev zunaj lokacije območne enote oziroma izpostave organizira referat ali pisarna. Inšpektorat RS za delo ima 12 območnih enot in 11 pisarn. Območne enote so v naslednjih krajih: Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Trbovlje, Postojna, Koper, Velenje, Nova Gorica, Brežice, Novo mesto in Murska Sobota. To so območne enote

Inšpekcije nadzora delovnih razmerij in Inšpekcije nadzora zdravja in varnosti pri delu. Območne enote opravljajo neposredni inšpekcijski nadzor delovnih razmerij, varnosti ter zdravja pri delu ter druge naloge na področju nadzora inšpekcij. Opravljajo tudi usmerjene, koordinirane ter druge akcije inšpekcijskega nadzora v skladu z navodili. Izdelujejo ocene o inšpekcijskem delu enote, pripravljajo poročila za letna in druga poročila inšpekcije, izdelujejo različna gradiva in dokumente s področja dela posamezne inšpekcije po neposrednih navodilih vodij inšpekcij. Izvajajo programske naloge inšpekcij in letnih programskih usmeritev Inšpektorata. Nudijo tudi strokovno pomoč ter opravljajo pravne in upravne naloge v skladu z zakonodajo s področja dela inšpekcij. Vodijo predpisane evidence o delu območne enote s področja inšpekcijskega nadzora ter arhive in dokumentacijo enote, opravljajo organizacijsko-kadrovske in druge splošne naloge, poročajo o delu zaposlenih in opravljajo druge administrativno-tehnične naloge za enoto.

3.2 PRISTOJNOSTI INŠPEKTORATA IN POOBLASTILA INŠPEKTORJEV

Inšpektorat RS za delo je organ v sestavi Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Inšpektorat opravlja nadzor nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost delavcev pri delu, če s predpisi ni drugače določeno. Izvaja tudi nadzor nad delom javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialnovarstvene storitve na osnovi dovoljenja za delo, nadzor nad izvajanjem lokalnih skupnosti ter nadzor nad delom drugih izvajalcev, ki izvajajo dopolnilne, razvojne in preventivne programe na področju socialnega varstva in varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju. Inšpektorat vodi postopek na prvi stopnji, na drugi stopnji pa ga vodi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ko odloča o pritožbah zoper odločbe inšpektorjev. Zakona, ki urejata področje dela Inšpektorata RS za delo in pooblastila inšpektorjev za delo, sta Zakon o inšpekciji dela, ki ga dopolnjuje Zakon o inšpekcijskem nadzoru. Vse, kar ni urejeno s tem dvema zakonoma, pa ureja Zakon o splošnem upravnem postopku.

Z letom 2005 je Inšpektorat RS za delo postal prekrškovni organ. Pooblaščen uradna oseba prekrškovnih organov, torej inšpektor, mora imeti ustrezno stopnjo izobrazbe in mora biti usposobljena za izvrševanje novih pooblastil. Vrsta in stopnja izobrazbe ter vsebina strokovnega izpita za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku so predpisani z Uredbo o vrsti izobrazbe, strokovnem usposabljanju in preizkusu znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku.

Inšpektorat daje tudi strokovno pomoč delodajalcem in delavcem v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Pri svojem delu sodeluje z drugimi inšpekcijami, zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev in

z različnimi raziskovalnimi, izobraževalnimi organizacijami in strokovnjaki na področju dela (ZID, 4. člen). Sodeluje tudi z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve ter z drugimi organi ob pripravi sprememb zakonov oziroma ob pripravi podzakonskih predpisov, ki jih nadzirajo inšpektorji ob opravljanju nadzora.

Kot lastno dejavnost opravlja preizkuse znanj za koordinatorje gradbišč v skladu s Pravilnikom o programu in načinu usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih.

3.2.1 Inšpektor za delo, njegova pooblastila in ukrepi

Inšpektor za delo opravlja inšpekcijsko nadzorstvo v mejah pristojnosti Inšpektorata. Inšpektor mora imeti visoko strokovno izobrazbo pravne, ekonomske, medicinske, sanitarne oziroma tehnične smeri, poleg tega pa mora imeti še najmanj pet let delovnih izkušenj in opravljen izpit za inšpektorja. Inšpektor se ima pravico in dolžnost usposablјati za delo po programu Inšpektorata. Vsako tretje leto mora opraviti preizkus strokovne usposobljenosti.

Pri opravljanju inšpekcijskega nadzorstva ima inšpektor pravico pregledati sredstva za delo, delovne prostore, delovno okolje, delovišča, poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente delodajalca in ugotoviti istovetnost oseb, ki pri delodajalcu opravljajo delo, ter opravljati druga dejanja, če je to določeno v zakonu (ZID, 12. člen). Inšpektor ima pravico, brez predhodnega obvestila ter brez dovoljenja delodajalca, ne glede na delovni čas, vstopiti v delovne prostore, na delovišča, k napravam ter v druge prostore, v katerih se opravlja gospodarska ali negospodarska dejavnost. Za vstop in pregled posameznih stanovanjskih prostorov, v katerih se opravlja gospodarska ali negospodarska dejavnost, pa inšpektor potrebuje odločbo sodišča, če delodajalec ali delavec temu nasprotuje. Inšpektor lahko odvzame dokumentacijo za največ osem dni, če meni, da so očitno kršene pravice delavca oziroma da obstaja sum prekrška ali hujših kršitev zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb oziroma splošnih aktov. O tem izda potrdilo delodajalcu, iz katerega je razvidno, katera dokumentacija je bila odvzeta.

Po opravljenem inšpekcijskem nadzorstvu inšpektor lahko ukrepa na različne načine, odvisno od teže kršitve. Ukrepi inšpektorja so sledeči:

1. Inšpektor izda odločbo, s katero delodajalcu odredi, da z dejanjem, opustitvijo dejanja oziroma z aktom v določenem roku zagotovi izvajanje zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Kadar gre za izjemno nujne ukrepe, je odločba lahko tudi ustna. Inšpektor mora v takem primeru izdati pisno odločbo delodajalcu najpozneje v osmih dneh od dneva, ko je opravljeno inšpekcijsko nadzorstvo (ZID, 15. člen).
2. Inšpektor za delo lahko zadrži izvršitev dokončnega sklepa, ki posega v obstoječe pravice, obveznosti in odgovornosti delavca do njegove pravnomočnosti, če ugotovi očitno kršitev pravice delavca. Najpozneje v treh dneh od dneva, ko je bilo opravljeno inšpekcijsko nadzorstvo, izda sklep o zadržanju. Sklep pa je lahko tudi

usten, kadar obstaja možnost nastanka nenadomestljive škode, v tem primeru pa mora inšpektor izdati pisni sklep najpozneje v treh dneh. Če gre za kaznivo dejanje zoper delovno razmerje, inšpektor poda ovadbo državnemu tožilcu, če pa je posledica dokončnega sklepa, s katerim so kršene pravice delavca, prenehanje delovnega razmerja, potem inšpektor pošlje sklep o zadržanju Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in Zavodu za zdravstveno zavarovanje (ZID, 15. b člen).

3. Inšpektor lahko izda odločbo, s katero delodajalcu prepove opravljanje delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti, če ugotovi sledeče nepravilnosti (ZID, 16. člen):
 - delodajalec ni zagotovil brezhibnosti sredstev za delo in ustreznega delovnega okolja ter delovnega procesa, kakor tudi njihove sprotne prilagoditve ob vsaki spremembi v delovnem procesu;
 - zaradi sredstev za delo, delovnega postopka, delovnega okolja ali nezavarovanega območja grozi nevarnost za poškodbo ali zdravstveno okvaro delavcev ali delavcev, ki niso prejeli ustreznih navodil;
 - delodajalec ali delavec delodajalca je inšpektorju onemogočil inšpekcijski pregled.
4. Inšpektor izda odločbo, s katero delodajalcu prepove opravljanje delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti, če ugotovi sledeče nepravilnosti (ZID, 17. člen):
 - delodajalec z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi oziroma pogodbe o delu v skladu s predpisi in s kolektivno pogodbo;
 - delodajalec delavca ni prijavil oziroma zanj ne plačuje prispevkov za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in za zavarovanje za primer brezposelnosti;
 - obstaja neposredna nevarnost za življenje ali zdravje delavcev;
 - da je delodajalec omogočil delo tujcu ali osebi brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev.

V obrazložitvi odločbe o trajni prepovedi opravljanja delovnega procesa in predlog za prenehanje delodajalca, likvidacijo ali stečaj je inšpektor dolžan opozoriti delodajalca na možnost izreka nadaljnjih ukrepov v primeru ponavljanja kršitev (ZID, 17. člen).

Odločba iz 3. in 4. točke je lahko ustna. Inšpektor mora odločbo izdati najpozneje v osmih dneh od opravljenega inšpekcijskega nadzora. Zoper odločbo je dovoljena pritožba v osmih dneh od dneva vročitve, pritožba pa je nesuspendivna.

5. Inšpektor ima pravico zapečatiti sredstva za delo, delovne prostore ter delovišča ali druge prostore, v katerih se opravlja gospodarska ali negospodarska dejavnost, če pri inšpekcijskem nadzorstvu ugotovi nepravilnosti. Ima pa tudi pravico izdati sklep, s katerim določi podjetjem, ki so pristojna za distribucijo električne energije, vode, plina ter za telekomunikacijske zveze, da se delodajalcu ustavi dobava le-teh oziroma da se delodajalcu prekinejo telekomunikacijske zveze (ZID, 20. člen).

6. Inšpektor izda odločbo o prepovedi opravljanja dejavnosti in poda pristojnemu organu predlog za začetek postopka za njegovo prenehanje, likvidacijo ali stečaj. Odločbo izda v primeru, da delodajalec več kot dvakrat v šestih mesecih ali večkrat v daljšem časovnem obdobju ponavlja kršitve iz 4. točke (ZID, 21. člen).

3.3 INŠPEKTORAT RS ZA DELO KOT PREKRŠKOVNI ORGAN

Leta 2005 je Inšpektorat RS za delo z novim Zakonom o prekrških postal prekrškovni organ. To pomeni, da poleg tega, da ugotavlja prekrške, lahko o njih tudi odloča. Zakon o prekrških določa splošne pogoje za predpisovanje prekrškov in sankcij zanje, splošne pogoje za odgovornost za prekrške, za izrekanje in za izvršitev sankcij za prekrške, postopek za prekrške ter organe in sodišča za odločanje o prekrških (ZP, 1. člen). Prekrškovni organi, ki odločajo o prekrških, so upravni in drugi državni organi in nosilci javnih pooblastil, ki izvajajo nadzorstvo nad izvrševanjem zakonov in uredb, s katerimi so določeni prekrški, in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, ki so s posebnimi predpisi pooblašteni za odločanje o prekrških (ZP, 45. člen).

Pooblaščen uradna oseba prekrškovnih organov, torej inšpektor, lahko odloča samo v hitrem prekrškovnem postopku, ki se začne po uradni dolžnosti ali pa na zahtevo upravičenega predlagatelja. Če inšpektor ne sme odločati v hitrem prekrškovnem postopku, potem mora pri pristojnem sodišču vložiti obdolžilni predlog in nato se zadeva rešuje v rednem sodnem postopku. V hitrem postopku se ne sme odločati:

- če je z dejanjem nastala telesna poškodba,
- če je za prekršek poleg globe predpisana stranska sankcija oziroma če prekrškovni organ ali predlagatelj postopka glede na naravo kršitve oceni, da so podani pogoji za izrek stranske sankcije po tem zakonu,
- če je potrebno odločiti o premoženjskopravnem zahtevku,
- proti mladoletnim storilcem prekrškov,
- za prekrške s področja obrambnih dolžnosti,
- v drugih primerih, ko je z zakonom tako določeno.

Inšpektor hitri postopek konča z odločbo o prekršku, kamor se šteje tudi plačilni nalog, ali pa tako, da odloči, da ne bo izdal odločbe o prekršku oziroma vložil obdolžilnega predloga. Do take odločitve pride zaradi različnih razlogov, kot so npr. zastaranje pregona, ugotovitev, da dejanje ni prekršek, če gre za prekršek neznatnega pomena itd.

Inšpektor mora imeti ustrezno stopnjo izobrazbe in mora biti usposobljen za izvrševanje pooblastil. Inšpektorat RS za delo je poskrbel za to, saj so se leta 2004 vsi pooblašteni delavci Inšpektorata udeležili usposabljanja ter opravili preizkuse. Leta 2005 pa so v sodelovanju s sodnico izvedli interno izobraževanje, na katerem so bili predstavljeni osnutki odločb o prekršku ter drugih dopisov po Zakonu o prekrških.

3.4 DELOVNA PODROČJA INŠPEKTORATA RS ZA DELO

3.4.1 Delovna razmerja

Zakon, ki ureja delovna razmerja, je Zakon o delovnih razmerjih, po 4. členu tega zakona je delovno razmerje razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca.

Delavec je vsaka fizična oseba, ki je v delovnem razmerju na osnovi sklenjene pogodbe o zaposlitvi. Delodajalec pa je pravna in fizična oseba ter drug subjekt, kot je državni organ, lokalna skupnost, podružnica tujega podjetja ter diplomatsko in konzularno predstavništvo, ki zaposluje delavce na osnovi pogodbe o zaposlitvi (ZD, 5. člen). Pri nadzoru delovnih razmerij gre za preglede internih aktov in dokumentov, na osnovi katerih se ugotavljajo kršitve pravic delodajalca in delavca.

Inšpektorji pa delujejo tudi kot posredniki v sporu med delavcem in delodajalcem. Inšpektor posreduje v sporu, če je delavec delodajalcu vročil pisno zahtevo za odpravo kršitev pravic iz delovnega razmerja oziroma izpolnitev obveznosti delodajalca, če delodajalec v roku osmih dni ni odpravil kršitve oziroma izpolnil zahtevane obveznosti, če je vsaj ena od pogodbenih strank predlagala posredovanje inšpektorja za delo in če je inšpektor za delo pridobil soglasje nasprotne stranke za posredovanje v sporu.

Področje nadzora delovnih razmerij ureja inšpekcija nadzora delovnih razmerij. V sklopu inšpekcije deluje tudi Služba nadzora javnega sektorja. Inšpekcija opravlja različne naloge, kot so:

- vodenje in organizacija inšpekcije, opravljanje neposrednega nadzora delovnih razmerij ter priprava najzahtevnejših gradiv, evidenc in poročil s področja dela inšpekcije in Inšpektorata;
- oblikovanje najzahtevnejših sistemskih rešitev ter sodelovanje pri pripravljanju zakonskih in podzakonskih besedil, ki urejajo področja nadzora delovnih razmerij in zaposlovanja, sodelovanja delavcev pri upravljanju, stavn, postopkov ugotavljanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij;
- priprava programov dela in drugih gradiv za delo Inšpektorata in inšpekcije; priprava navodil za izvedbo koordiniranih, usmerjenih in drugih akcij inšpekcije;
- spremljanje in usmerjanje dela s področja inšpekcije v območnih enotah; skrb za enoten način izvajanja inšpekcijskih nadzorov in usklajevanje dela;
- zagotavljanje in nudenje strokovne pomoči inšpektorjem s področja nadzora, s posebnim poudarkom tolmačenja določb, ki določajo postopkovni del pooblastil inšpektorjev;
- strokovni nadzor nad delom inšpektorjev v notranjih organizacijskih enotah;
- sodelovanje v projektnih skupinah, koordinacijskih skupinah in drugih oblikah sodelovanja med inšpekcijami, Inšpektorati in drugimi organi;

- izvajanje izobraževanja, strokovnega usposabljanja ter izpopolnjevanja;
- priprava osnov in dokumentov za sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in organi s področja dela inšpekcije;
- sodelovanje pri najzahtevnejših projektnih in drugih nalogah, povezanih z delovanjem Inšpektorata s področja dela inšpekcije, ter drugo delo iz pristojnosti inšpektorata.

Na spletni strani Inšpektorata RS za delo pa nudijo tudi strokovno pomoč s področja delovnih razmerij.

3.4.2 Varnost in zdravje pri delu

Zakon, ki ureja varnost in zdravje pri delu, je Zakon o varnosti in zdravju pri delu, ki določa pravice in dolžnosti delodajalcev v zvezi z varnim in zdravim delom ter ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu (1. člen ZVZD). Zakon se uporablja za vse dejavnosti in vse osebe, ki so zavarovane za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni ter ostale osebe, navzoče v delovnem procesu. Ne uporablja pa se v dejavnostih, v katerih je področje varnosti in zdravja pri delu urejeno s posebnimi predpisi.

Pri nadzoru s področja varnosti in zdravja pri delu gre za opravljanje neposredne kontrole objektov in delovnih prostorov, delovnih mest, ugotavljanje pogojev za delo v prostorih in deloviščih, ugotavljanje ustreznost sredstev in osebne varovalne opreme itd.

Področje nadzora varnosti zdravja pri delu ureja inšpekcija nadzora varnosti in zdravja pri delu. Inšpekcija opravlja različne naloge, kot so:

- vodenje in organiziranje dela inšpekcije, opravljanje neposrednega nadzora varnosti in zdravja pri delu ter priprava najzahtevnejših gradiv, evidenc in poročil s področja dela inšpekcije in Inšpektorata;
- oblikovanje najzahtevnejših sistemskih rešitev ter sodelovanje pri pripravi zakonskih in podzakonskih besedil, ki urejajo področje nadzora varnosti in zdravja pri delu;
- promocija politike in kulture varnosti in zdravja pri delu na osnovi Nacionalnega programa Republike Slovenije in smernic Evropske unije;
- priprava programov dela in drugih gradiv za delo inšpekcije in Inšpektorata; priprava navodil za izvedbo koordiniranih, usmerjenih in drugih akcij inšpekcije;
- spremljanje in usmerjanje dela s področja inšpekcije v območnih enotah; skrb za enoten način izvajanja inšpekcijskih nadzorov; usklajevanje dela in nudenje strokovne pomoči inšpektorjem s področja nadzora inšpekcije;
- strokovni nadzor nad delom inšpektorjev v notranjih organizacijskih enotah;
- sodelovanje v projektnih skupinah, koordinacijskih skupinah in drugih oblikah sodelovanja med inšpekcijami, Inšpektorati in drugimi organi;
- izvajanje izobraževanja, strokovnega usposabljanja ter izpopolnjevanja;

- priprava osnov in dokumentov za sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in organi s področja dela inšpekcije;
- sodelovanje pri najzahtevnejših projektnih in drugih nalogah, povezanih z delovanjem Inšpektorata s področja dela inšpekcije, ter drugo delo s področja Inšpektorata.

V sklopu inšpekcije pa delujejo tri službe, in sicer Služba nadzora zdravja pri delu, Služba nadzora varnosti na stalnih delovnih mestih in Služba nadzora varnosti na začasnih in premičnih delovnih mestih. Vse tri službe opravljajo inšpekcijski nadzor varnosti in zdravja pri delu, vendar vsaka na drugačnem področju. Služba nadzora zdravja pri delu opravlja nadzor nad zdravstvenimi pregledi delavcev, delovnimi mesti, kjer delavci prihajajo v stik z nevarnimi snovmi, hrupom, vibracijami, sevanjem, ročnim dviganjem bremen; nadzor nad prvo pomočjo, evakuacijo v primeru ogroženosti ter osebno varovalno opremo. Služba nadzora varnosti na stalnih delovnih mestih opravlja nadzor na področju gostinstva, trgovine, industrije, telekomunikacij ter drugih storitvenih dejavnosti, opravlja pa tudi inšpekcijski nadzor požarnega varstva v okviru pristojnosti inšpekcije. Služba nadzora varnosti na začasnih in premičnih delovnih mestih opravlja nadzor na področju gradbeništva, transporta, kmetijstva, gozdarstva ter drugih podobnih panog, opravlja pa tudi nadzor nad usposabljanjem koordinatorjev za varnost na začasnih in premičnih gradbiščih ter izvajanje preizkusov usposobljenosti koordinatorjev. Službe pa opravljajo tudi druge različne naloge, kot so vodenje in organiziranje službe, priprava gradiv, evidenc in poročil s področja dela službe in inšpekcije ter spremljanje zakonodaje in standardov s pripravo informacij za Inšpektorat, nadzor v organih javnega sektorja ter drugih oseb javnega prava, okvirno sodelovanje v mednarodnih organizacijah s področja dela inšpekcije in Inšpektorata, izvajanje strokovne pomoči območnim enotam in inšpektorjem ter priprava gradiv za interno usposabljanje, sodelovanje pri najzahtevnejših projektnih in drugih nalogah, povezanih z delovanjem Inšpektorata s področja dela inšpekcije, ter drugo delo iz pristojnosti Inšpektorata.

27. člen ZVZD določa, da mora delodajalec inšpekciji dela takoj prijaviti vsako smrtno poškodbo oziroma poškodbo, zaradi katere je delavec nezmožen za delo najmanj tri zaporedne delovne dni, kolektivno nezgodo, nevarni pojav ali ugotovljeno poklicno bolezen. Na spletni strani Inšpektorata je dostopen obrazec za prijavo nezgode. Inšpektorat zbira in analizira podatke o prijavljenih nezgodah v skladu z metodologijo Eurostata ESAW (European Statistics Accidents at Work). To pomeni, da se obravnavajo samo nezgode, do katerih je prišlo neposredno pri delu in je delavec zaradi nezgode odsoten z dela več kot tri koledarske dni. To velja tudi za nezgode, ki so imele za posledico smrt delavca. Analize podatkov o nezgodah omogočajo načrtovanje ukrepov, s katerimi bi Inšpektorat zmanjšal število nezgod pri delu. Vendar pa na Inšpektoratu niso zadovoljni s poročevalsko disciplino delodajalcev glede prijavljanja nezgod. Ugotovljajo, da veliko delodajalcev nezgodo prijavi šele par dni po nastanku nezgode, ne pa takoj.

3.4.3 Socialne zadeve

To področje urejata Zakon o socialnem varstvu in Pravilnik o izvajanju inšpekcijskega nadzora na področju socialnega varstva. Zakon določa področje in način dela inšpekcije, natančnejši način izvajanja inšpekcijskega nadzora pa je določen v Pravilniku o izvajanju inšpekcijskega nadzora na področju socialnega varstva.

Področje nadzora socialnih zadev opravlja socialna inšpekcija. Inšpekcija opravlja različne naloge, kot so:

- vodenje in organiziranje dela Socialne inšpekcije, opravljanje neposrednega nadzora ter izvajanje programskih nalog inšpekcije in letnih programskih usmeritev Inšpektorata;
- oblikovanje sistemskih rešitev in drugih najzahtevnejših gradiv za izvajanje nadzora in dela socialne inšpekcije;
- priprava predloga rednih letnih inšpekcijskih nadzorov;
- organiziranje, izvajanje in odločanje v inšpekcijskih nadzorih;
- vodenje postopkov v skladu s predpisi o delu socialne inšpekcije in z zakonom o splošnem upravnem postopku ter ukrepanje v skladu z zakonodajo, ki ureja inšpekcijski nadzor in nadzor socialne inšpekcije;
- vodenje evidenc, oblikovanje zahtevnejših poročil in informacij za inšpekcijo ter Inšpektorat, priprava letnega poročila o delu inšpekcije;
- informiranje uporabnikov in izvajalcev;
- vodenje arhiva in dokumentacije inšpekcije, opravljanje organizacijsko-kadrovskih in drugih splošnih nalog, poročanje o delu zaposlenih in druge administrativno-tehnične naloge za inšpekcijo.

Inšpekcija opravlja nadzor nad delom javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialnovarstvene storitve na osnovi dovoljenja za delo, ter izvajanje dopolnilnih, razvojnih in preventivnih programov na področju socialnega varstva in varstva otrok in družine, ki so sofinancirani po posebnih pogodbah z Ministrstvom za delo, družino ali socialne zadeve. Opravlja nadzor nad izvajanjem Zakona o socialnem varstvu in predpisov, izdanih na njegovi osnovi, ter nadzor nad izvajanjem drugih zakonov in predpisov, ki določajo javna pooblastila ali druge naloge posameznim izvajalcem socialnovarstvene dejavnosti, in nadzira izvajanje nalog, ki jih zakon nalaga lokalnim skupnostim.

Inšpekcijske nadzore izvajajo inšpektorji za socialne zadeve. Inšpektorji morajo imeti visoko strokovno ali univerzitetno izobrazbo enake smeri, kot jo za strokovne delavce na področju socialnega varstva določa Zakon o socialnem varstvu, deset let delovnih izkušenj pri izvajanju ali vodenju storitev in socialnovarstvenih programov ali pri razvojno-raziskovalnem in svetovalnem delu ali pri vodenju uveljavljenih projektov na področju socialnega varstva ali pri organiziranju in upravnem vodenju socialnovarstvenih dejavnosti ter opravljen strokovni izpit za inšpektorja. Vsaka tri leta pa morajo opraviti obdobjni preizkus usposobljenosti. Inšpektor ugotavlja in preverja izvajanje določb, uporabo

strokovnih metod, strokovnost dela pri izvajanju socialnovarstvenih storitev in programov ter kakovost teh storitev v okviru zakonov in podzakonskih aktov, ki urejajo zlasti naslednja področja dejavnosti:

- statusne zadeve izvajalcev;
- kadrovske, tehnične in druge pogoje za izvajanje dejavnosti;
- koncesijske pogodbe, dovoljenja za delo in pogodbe o sofinanciranju programov;
- upravičenost do storitev in do prejemkov;
- prispevke uporabnikov in drugih zavezancev;
- cene storitev;
- uresničevanje pravic in dolžnosti uporabnikov;
- uresničevanje pravic in obveznosti strokovnih in drugih delavcev izvajalca, ki ne sodijo v pristojnost drugih inšpekcijskih organov;
- vodenje dokumentacije in poročanje;
- uresničevanje nalog, ki so izvajalcem zaupane kot javna pooblastila;
- stanje glede organizacije strokovnega dela;
- izpolnjevanje pogojev za strokovne delavce in strokovne sodelavce;
- ustreznost strokovnih postopkov in uporabe metod strokovnega dela;
- sistem za strokovni razvoj zaposlenih;
- kakovost in obseg opravljenih storitev;
- uresničevanje pravic in zadovoljstvo uporabnikov storitev;
- obseg mreže javne službe, za katero je pristojna občina;
- soglasja k cenam storitev, ki jih izda pristojni občinski organ.

Socialna inšpekcija se razlikuje od ostalih dveh inšpekcij, poleg skladnosti z zakoni in akti jo namreč zanima tudi kakovost storitev. Socialna inšpekcija preverja, ali v domovih varovance sprejemajo po predpisanih postopkih, ali imajo ustrezno urejene akte, ki morajo biti dostopni tudi uporabnikom, ali imajo tudi cenik storitev na vidnem mestu in podobne zadeve. Tudi ukrepi socialne inšpekcije se razlikujejo od ostalih dveh inšpekcij. Inšpektor kršiteljev ne kaznuje samo z denarno kaznijo ali s prepovedjo opravljanja dejavnosti, temveč uporablja tudi ukrepe, kot so uvedba notranjega nadzora nad izvajanjem storitev ali nad vodenjem postopkov, vnovično opravljanje preizkusa poznavanja zakona o splošnem upravnem postopku, vnovično opravljanje posameznih delov strokovnega izpita, pisno opravičilo prizadetemu uporabniku ali njegovemu zakonitemu zastopniku, uvedba postopka za ugotavljanje nesposobnosti delavca in za odvzem naziva.

4 ANALIZA POROČIL

V tem poglavju sem se osredotočila na analizo letnih poročil, proučevala pa sem poročila iz let 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 in 2009. V prvem delu poročila obravnavajo pristojnosti, organiziranost in dejavnost Inšpektorata RS za delo (v nadaljevanju Inšpektorat). Vsebujejo podatke, kot so število opravljenih nalog, število ugotovljenih

kršitev in izrečenih ukrepov, število zaposlenih na Inšpektoratu, strokovno usposabljanje, dodatno izpopolnjevanje in izobraževanje zaposlenih, pogoji za delo, notranja organizacija in mednarodno sodelovanje. Posebej se osredotočajo na opravljene naloge in ugotovljene kršitve na področju varnosti in zdravja pri delu, na področju delovnih razmerij in na področju socialnega varstva. Vsako od teh področij obravnavajo posebej. Le poročilo iz leta 2003 ne vsebuje podatkov s področja socialnega varstva, ker so na Inšpektoratu začeli nadzor na tem področju leta 2004. V poročilih od leta 2005 pa do leta 2009 so predstavljeni podatki o delu Inšpektorata RS za delo kot prekrškovnega organa. Ker je zaposlovanje in delo na črno zelo problematična zadeva, je v poročilih posebno poglavje na to tematiko, v katerem so predstavljeni podatki o ugotovljenih kršitvah in izrečenih ukrepih ter aktivnosti na področju odkrivanja in zaposlovanja na črno za posamezno leto. V poročilih so predstavljene tudi različne usmerjene akcije, predlogi in usmeritve za posamezno leto.

4.1 ZAPOSLENI

Najprej bom obravnavala podatke o zaposlenih na Inšpektoratu. V poročilih so podatki o številu in izobrazbeni strukturi zaposlenih. Iz tabele 1 je razvidno, da inšpektorji predstavljajo največji del zaposlenih v Inšpektoratu, preostali delež zaposlenih pa predstavljajo drugi uslužbenci, ki opravljajo vodstvena, upravna, strokovna, administrativno-tehnična in druga spremljajoča dela.

Tabela 1: Struktura zaposlenih v Inšpektoratu RS za delo

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Št. zaposlenih	108	103	111	107	105	108	109
Inšpektorji	76	82	86	83	82	87	86
Drugi uslužbenci	32	21	25	24	23	21	23

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Od vseh obravnavanih let je bilo leta 2003 zaposlenih najmanj inšpektorjev, vendar se je leta 2004 število inšpektorjev povečalo, zmanjšalo pa se je število drugih uslužbencev, saj so nekatere od uslužbencev premestili na delovna mesta inšpektorjev. Leta 2004 je svoje delo začela socialna inšpekcija, tako da sta bila v tem letu dva uslužbenca z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve premeščena v Inšpektorat in imenovana v socialna inšpektorja, v letu 2005 pa se je enako zgodilo z eno uslužbenko.

Skozi obravnavana leta se število zaposlenih ni veliko spreminjalo. Na Inšpektoratu zaposlujejo samo nadomestne inšpektorje, ki nadomestijo tiste, ki jim je potekla pogodba ali pa so se upokojili. Zaradi sklepa Vlade RS o omejevanju zaposlovanja v javni upravi in tudi zaradi narave dela Inšpektorata so že vrsto let prisotni problemi pri zaposlovanju

novih uslužbencev, zlasti inšpektorjev. Po navadi se javni natečaji za zaposlovanje na delovnih mestih inšpektorja ponavljajo zaradi premajhnega interesa ali neustreznosti kandidatov za inšpektorje. Kandidati večinoma niso zadovoljni z višino plače v primerjavi z delom, ki ga morajo opravljati, in pogoji, v katerih morajo delati (stalna pripravljenost, delo na terenu, prostorska problematika ...).

Obseg dela je z leti vse večji, inšpektorjev pa je premalo. Zaposlovanje novih inšpektorjev pa ne sledi dodatnemu obsegu dela in izredni zahtevnosti dela. Tabela 2 prikazuje, koliko delodajalcev pride na enega inšpektorja v celem letu, iz tabele je razvidno, da število inšpektorjev ostaja skoraj nespremenjeno, število pregledanih mest pa se z leti povečuje.

Tabela 2: Število delodajalcev na inšpektorja

LETO	ŠTEVILO PREGLEDANIH MEST VSEH DELODAJALCEV	ŠTEVILO INŠPEKTORJEV	ŠTEVILO DELODAJALCEV NA INŠPEKTORJA
2003	170.997	76	2250
2004	176.335	82	2150
2005	182.475	86	2122
2006	155.043	83	1868
2007	160.700	82	1960
2008	171.126	87	1967
2009	177.281	86	2061
		POVPREČJE	2054

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

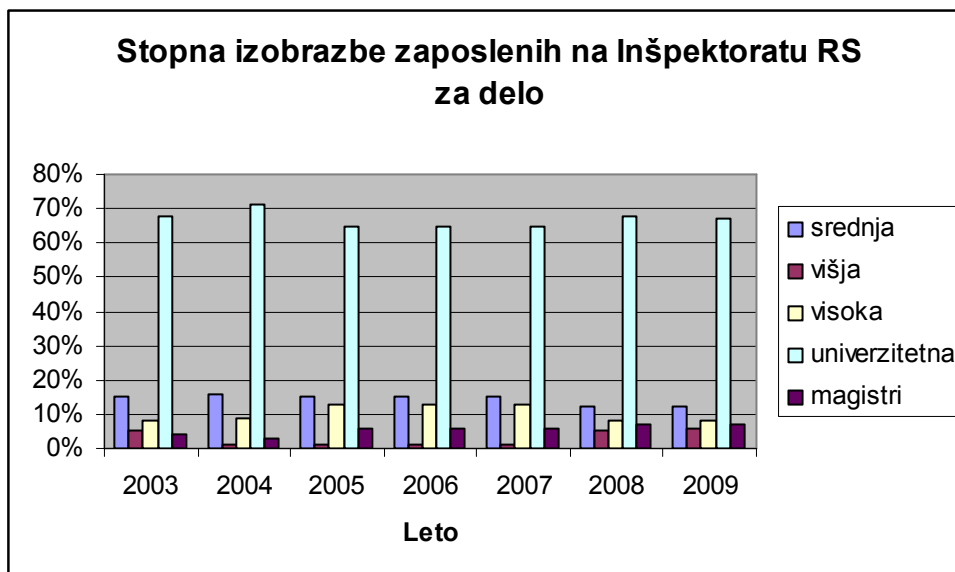
Poleg inšpekcijskega nadzora inšpektorji opravljajo še druge dodatne naloge. Obseg njihovega dela pa se je še povečal z začetkom dela socialne inšpekcije, ki opravlja nadzor socialne in druge zakonodaje s tega področja, pa tudi z novo prekrškovno zakonodajo, s katero je Inšpektorat postal prekrškovni organ. Obseg dela povečujejo tudi različne spremembe in uvedbe novih zakonov.

Poleg inšpektorjev na Inšpektoratu že leta primanjkuje tudi drugih uslužbencev, ki bi opravljali naloge, povezane s poslovanjem upravnega organa, oziroma naloge, ki so pomembne za celoten upravni organ.

Vlada RS je julija 2009 sprejela sklep o dodatni kvoti 8 novih inšpektorjev za delo oziroma povečanju dovoljenega števila zaposlenih na 116 javnih uslužbencev.

Največ uslužbencev v Inšpektoratu ima univerzitetno izobrazbo, najmanj pa je magistrrov, kar je razvidno tudi iz grafa 1. Zaradi Zakona o inšpekciji dela v letu 1994 so za opravljanje inšpekcijskega nadzora na novo zaposleni le uslužbenci z univerzitetno izobrazbo. Inšpektorat pa si prizadeva izboljšati izobrazbeno strukturo zaposlenih s financiranjem izrednega študija ob delu in podiplomskega študija pa tudi z različnimi oblikami usposabljanja in izpopolnjevanja.

Graf 1: Izobrazbena struktura zaposlenih na Inšpektoratu RS za delo

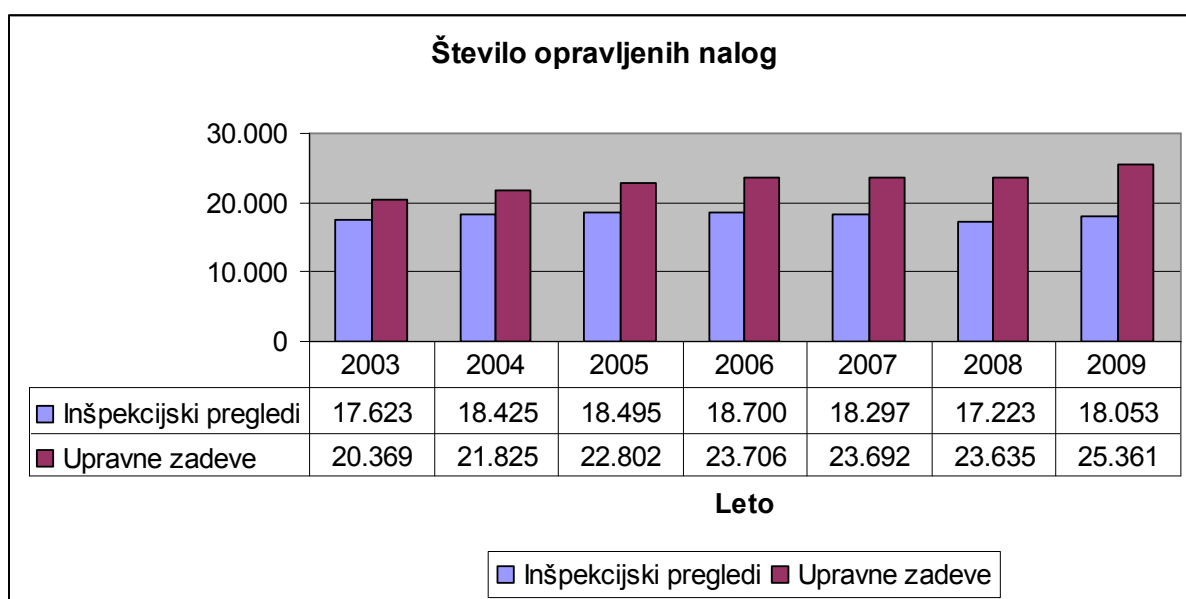

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

4.2 ŠTEVILO OPRAVLJENIH NALOG

V tem podpoglavju bom obravnavala podatke o številu vseh opravljenih nalog v letih 2003–2009. Graf 2 prikazuje, koliko nalog je bilo opravljenih iz inšpektorskega nadzora in koliko nalog iz upravnih zadev.

Graf 2: Število opravljenih nalog na Inšpektoratu RS za delo

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Največji delež vseh nalog predstavljajo upravne zadeve. Z leti se je obseg upravnih nalog povečeval, obseg inšpekcijskih pregledov pa se ni bistveno spreminjal. Največ nalog iz upravnih zadev je bilo opravljenih leta 2009, najmanj pa leta 2003. Leta 2004 se je povečal skupni obseg inšpekcijskih pregledov, leta 2007 pa se je ta nekoliko zmanjšal. Do tega je prišlo zaradi izgube izkušenih delavcev, ki so jih sicer nadomestili začetniki, vendar z veliko časovno zamudo, veliko pa je bilo tudi odsotnosti zaradi poškodb in bolezni. Vse to je vplivalo na opravljeno delo. Tudi leta 2008 se je obseg inšpekcijskih pregledov zmanjšal, leta 2009 pa se je nekoliko povečal.

Tabela 3 prikazuje število opravljenih inšpekcijskih nadzorov na področju delovnih razmerij, varnosti in zdravja pri delu in socialne inšpekcije, prikazuje tudi število izrečenih ukrepov in število prekrškovnih postopkov.

Tabela 3: Število opravljenih inšpekcijskih nadzorov, prekrškovnih postopkov in izrečenih ukrepov

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
delovna razmerja	9095	9914	9421	9883	9922	9355	9965
varnost in zdravje pri delu	8528	8511	8679	8533	8169	7736	7716
socialna inšpekcija	/	/	70	284	206	132	125
izrečeni ukrepi	8745	9542	7874	9348	9285	8906	9686
prekrškovni postopki	/	/	2796	3745	3675	2558	4218

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Iz tabele 3 je razvidno, da se število inšpekcijskih nadzorov na področju delovnih razmerij ni bistveno spreminjalo, najmanj nadzorov je bilo opravljenih leta 2003, največ pa leta 2009, na kar je vplivala tudi gospodarska kriza. Veliko je bilo odpuščanja tako v gospodarskih družbah kot tudi v javnem sektorju, delodajalci pa so do svojih zaposlenih povečali zahteve v smislu kakovosti in hitrosti dela, podaljševanja delovnega časa, povečevanja obsega nalog ob hkratnem zmanjševanju plač in drugih ugodnosti iz delovnega razmerja, kar je povzročalo nezadovoljstvo zaposlenih in nižalo prag strpnosti v zvezi z razmerami na delu.

Tudi število inšpekcijskih nadzorov na področju varnosti in zdravja pri delu se skozi leta ni bistveno spreminjalo, najmanj nadzorov je bilo opravljenih leta 2009, največ pa leta 2005.

Za leto 2003 podatkov o delu socialne inšpekcije ni, ker je ta začela delovati leta 2004. Za to leto pa tudi ni podatkov, ker začetni delovni postopki v tem letu do decembra še niso bili končani. Leta 2006 pa se je število inšpekcijskih nadzorov povečalo, socialna inšpekcija je opravila kar 214 inšpekcijskih nadzorov več kot leta 2005. Število inšpekcijskih nadzorov pa se je začelo postopoma zmanjševati, razlog za to pa je premajhno število inšpektorjev (3 inšpektorji), ki ne morejo vsega dela opraviti v določenem roku. Največ ukrepov so inšpektorji izrekli v letu 2009, najmanj pa v letu 2005. Leta 2005 je Inšpektorat postal prekrškovni organ, zato podatkov o številu prekrškovnih postopkov za leti 2003 in 2004 ni.

Najmanj prekrškovnih postopkov je bilo leta 2008, vendar se je število v letu 2009 povečalo za kar 1660 prekrškovnih postopkov.

4.3 VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU

V tem podpoglavju se bom osredotočila na delo Inšpektorata na področju varnosti in zdravja pri delu. Obravnavala bom podatke, kot so število opravljenih inšpekcijskih pregledov in izrečenih ukrepov, število prijavljenih nezgod pri delu, število hujših poškodb pri delu, smrtnih poškodb pri delu, poklicnih bolezni itd.

Tabela 4 prikazuje število opravljenih inšpekcijskih pregledov in izrečenih ukrepov na področju varnosti in zdravja pri delu v posameznih letih. Iz tabele je razvidno, da se število pregledov skozi leta bistveno ni spreminjalo, od leta 2003 pa do leta 2005 se je število pregledov povečevalo, leta 2005 se je število inšpekcijskih pregledov povečalo zaradi večjega števila izrednih pregledov. Leta 2006 pa se je začelo število pregledov zmanjševati, najbolj se je zmanjšalo v letih 2007 in 2008. Razlog za zmanjšanje opravljenih pregledov v letu 2007 so bile kadrovske težave, ki so bile največje na inšpekciji za varnost in zdravje pri delu.

Tabela 4: Število opravljenih nalog na področju varnosti in zdravja pri delu

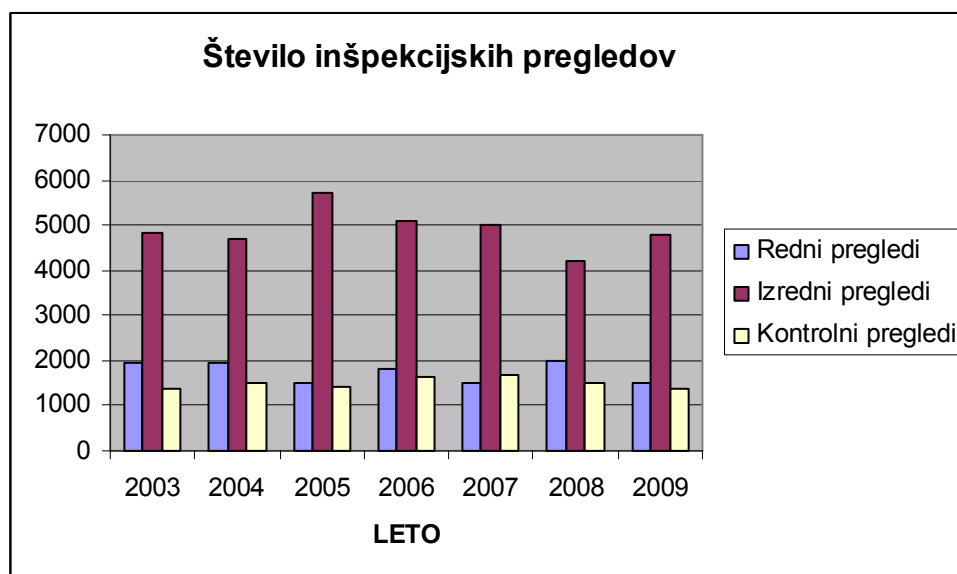
	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Opravljeni pregledi	8160	8162	8679	8533	8169	7736	7716
Ukrepi							
odločbe po ZUP	3411	3473	3341	3517	3413	3246	3368
odločbe o prekršku	/	/	132	194	153	123	146
ovadbe	33	37	25	40	19	13	20
prijave sodniku za prekrške	254	229	7	/	/	/	/
mandatne kazni	475	565	/	/	/	/	/
plačilni nalogi	/	/	505	739	678	699	844
obdolžilni predlogi	/	/	/	33	18	7	4

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Največ izrečnih ukrepov predstavljajo odločbe po ZUP, ki se najpogosteje nanašajo na neustrezno izpolnjevanje obveznosti delodajalcev na področjih, kot so: izvajanje zdravstvenih pregledov, izvajanje usposobljenosti delavcev, izjava o varnosti, pregledi in meritve električnih inštalacij ter strelvodnih sistemov, ocenjevanje tveganj, izvajanje preiskav delovnega okolja, uporaba osebne varovalne opreme itd. Odločbam po ZUP

sledijo plačilni nalogi in mandatne kazni, odločbe o prekršku, ovadbe in nazadnje obdolžilni predlogi.

Graf 3: Število inšpekcijskih pregledov

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 3 prikazuje, da največ inšpekcijskih pregledov zavzemajo izredni pregledi, celo za polovico več jih je kot rednih pregledov. V letu 2004 se je število rednih pregledov nekoliko zmanjšalo, ker se je povečalo število kontrolnih pregledov. Tudi število izrednih pregledov se je nekoliko zmanjšalo. Leta 2005 je bilo izrednih inšpekcijskih pregledov veliko več kot prejšnje pa tudi vsa ostala leta. Glavni razlog za to je, da Inšpektorat skozi tako obliko nadzora zagotovi dodatne podatke, na osnovi katerih lahko uspešneje načrtuje in vrednoti svoje delo. Tudi tega leta se je število rednih in kontrolnih pregledov zmanjšalo. Leta 2006 se je število rednih in kontrolnih pregledov povečalo. Redni inšpekcijski pregledi so zelo obsežni in zahtevajo več časa in zaradi povečanja teh se je zmanjšalo število izrednih inšpekcijskih pregledov. Leta 2007 se je število izrednih in rednih inšpekcijskih pregledov zmanjšalo, število kontrolnih pregledov pa se je za malenkost povečalo. Leta 2008 se je v primerjavi s prejšnjim letom število izrednih in kontrolnih pregledov zmanjšalo, povečalo pa se je število rednih pregledov. V primerjavi z ostalimi leti je bilo leta 2008 največ rednih pregledov in najmanj izrednih. Razlog za manjše število izrednih pregledov je v tem, da so inšpektorji tega leta sodelovali pri izvajanju manj akcij kot pa leto prej. Izredni inšpekcijski pregledi se velikokrat izvajajo na osnovi sprejetih programskih usmeritev Inšpektorata RS za delo za tekoče leto v obliki načrtovanih usmerjenih akcij. Leta 2009 se je število rednih in kontrolnih pregledov spet zmanjšalo, število izrednih pa povečalo.

27. člen Zakona o varnosti in zdravju pri delu določa, da mora delodajalec prijaviti na Inšpektorat RS za delo vsako smrtno nezgodo, vsako nezgodo pri delu, ki ima za posledico več kot tri zaporedne delovne dni odsotnost delavca z dela, vsako kolektivno nezgodo pri delu ter vsak nevarni pojav, ob katerem je ali bi lahko nastala premoženjska škoda večje vrednosti, je ali bi lahko bilo ogroženo zdravje in življenje delavca oziroma bi lahko prišlo do poškodbe delavca, zaradi katere bi bil nezmožen za delo. V tabeli 5 so prikazani podatki o številu prijavljenih nezgod pri delu, številu smrtnih nezgod, hujših poškodb, kolektivnih nezgod, poklicnih boleznih in nevarnih pojavih. Ti podatki so za Inšpektorat zelo pomembni, saj z njihovo pomočjo ugotavlja vzroke za nastanek nezgod pri delu, nevarnih pojavov itd. ter lahko zagotavlja zahteve in ukrepe, da v bodoče do takih dogodkov ne bi prihajalo oziroma da bi jih bilo čim manj.

Tabela 5: Nezgode pri delu, poklicne bolezni in nevarni pojavi

NEZGODE PRI DELU, POKLICNE BOLEZNI IN NEVARNI POJAVI	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
prijavljene nezgode	12.643	13.886	13.678	15.278	17.086	17.048	15.011
smrtne nezgode	21	13	17	25	29	27	25
*hujša poškodba delavca	325	323	288	303	214	212	216
**poklicne bolezni	12	/	2	1	2	2	/
nevarni pojavi	14	7	9	7	9	6	4
kolektivne nezgode	2	6	5	6	6	8	4

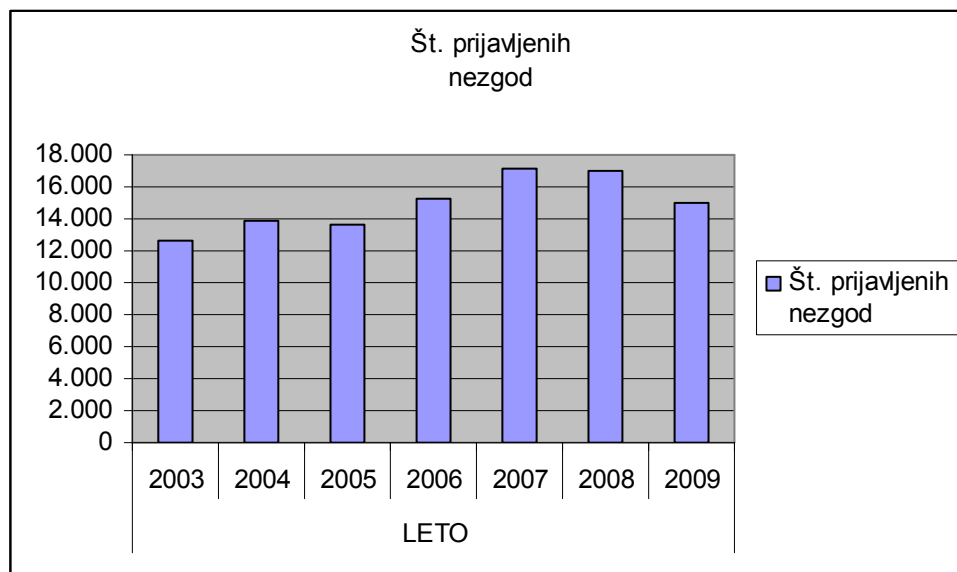
* Število raziskanih hujših poškodb delavca

** Število prijavljenih poklicnih boleznih

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Delodajalci prijavijo nezgode, ki so se zgodile neposredno pri delu in ki imajo za posledico poškodbo delavca, zaradi katere je ta odsoten z dela za več kot tri koledarske dni, poleg teh se štejejo tudi smrtne nezgode. Obrazec za prijavo nezgode je dostopen na spletni strani Inšpektorata, tako da so nanj posredovani vsi pomembni podatki, s tem pa je olajšano tudi izvajanje poročevalske obveznosti delodajalcev. Inšpektorat zbira in prikazuje podatke v skladu z metodologijo Eurostata ESAW. Iz grafa 4 je razvidno, da število prijav z leti narašča, samo v letih 2005 in 2009 se je število prijav zmanjšalo. V letih 2007 in 2008 je bilo število prijav bolj enakomerno. Vendar je še vedno veliko primerov, ko delodajalci poškodb delavcev pri delu ne prijavijo ali pa jih prijavijo šele par dni po nastanku poškodbe, takih primerov je okoli tisoč.

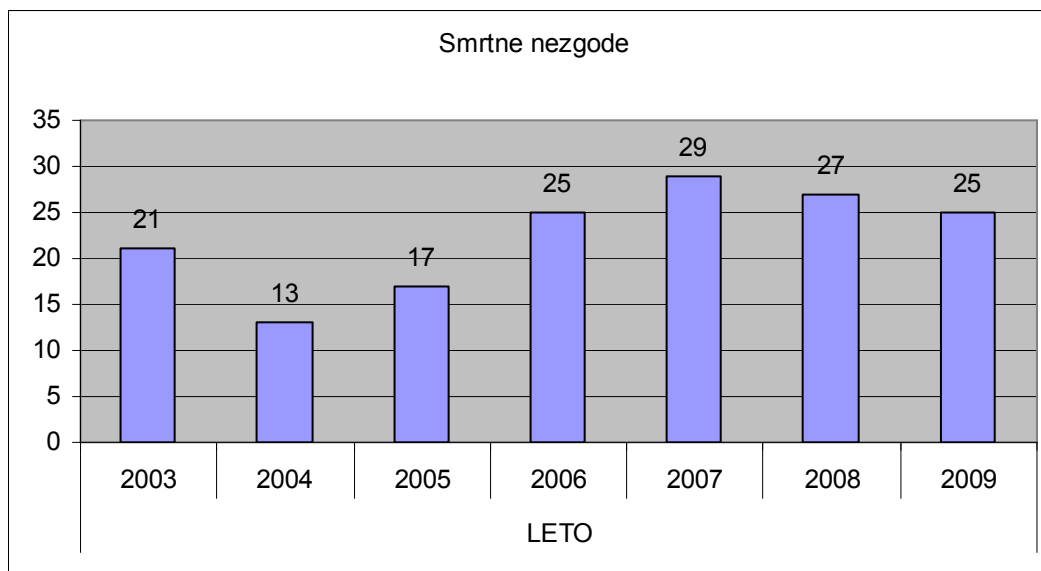
Graf 4: Število prijavljenih nezgod

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 5 prikazuje število smrtnih nezgod. Najmanj smrtnih nezgod je bilo leta 2004, od tega leta dalje pa se je število smrtnih nezgod začelo povečevati, največ jih je bilo leta 2007, v letih 2008 in 2009 pa se je število nekoliko zmanjšalo. Največkrat so bili razlogi za nastanek smrtnih poškodb padec z višine oziroma v globino, stisnjenje oziroma udarec predmeta, zasutje delavca z zemljo, posegi delavcev v nevarno območje delovanja električnega toka ... Do takih nezgod je prišlo predvsem zaradi površnosti in nedoslednosti pri delu, neuporabe osebne varovalne opreme, neustreznega nadzora itd. Najpogosteje so se smrtne poškodbe zgodile pri malih delodajalcih, v dejavnosti gradbeništva, ki je še posebno problematično, v Sloveniji je namreč premalo inšpektorjev, da bi nadzirali gradbišča. Inšpektorjev je 36, vsak dan pa je več kot 900 aktivnih gradbišč. Vsak inšpektor bi moral nadzirati 25 gradbišč, dejansko pa se z gradbišči ukvarja en sam inšpektor. Do smrtnih poškodb je prišlo tudi v dejavnostih gozdarstva, kmetijstva in kovinsko predelovalne industrije.

Graf 5: Število smrtnih nezgod

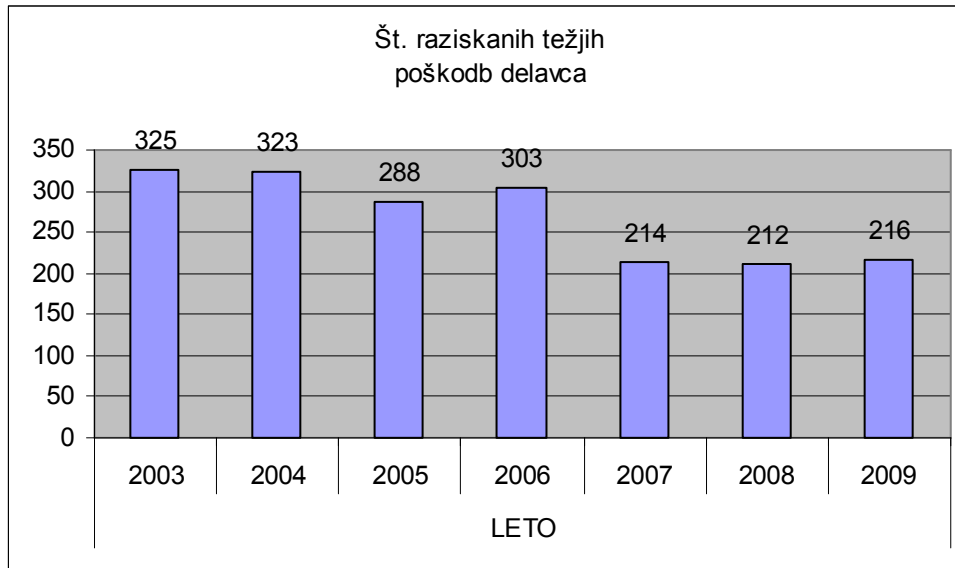

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Leta 2003 je bilo raziskanih skupno 325 hujših nezgod pri delu, dejansko pa je bilo hujših nezgod samo 192. V letu 2004 je bilo prijavljenih in raziskanih hujših nezgod pri delu 339, kar je za 4 več kot v letu 2003. Leta 2005 se je število znižalo na 296 raziskanih hujših nezgod pri delu, vendar se je izkazalo, da nekatere med njimi dejansko niso bile hujše. Leta 2006 se je število nekoliko povišalo na 303, leta 2007 pa se je znižalo na 214. V letu 2008 je bilo obravnavanih 212 hujših nezgod, prijavljenih pa jih je bilo 443. V letu 2009 je bilo obravnavanih 216 hujših nezgod, prijavljenih pa jih je bilo 540. Iz grafa 6 je razvidno, da se je število hujših poškodb delavcev skozi leta postopoma zmanjševalo. Največ hujših poškodb se je zgodilo pri malih delodajalcih v gradbeništvu, gozdarstvu in kovinsko predelovalni industriji. Do poškodb pride zaradi istih razlogov kot pri smrtnih nezgodah, torej zaradi površnosti in nedoslednosti pri delu, neustreznega načina dela, slabe organizacija dela, pa tudi zaradi utrujenosti in izčrpanosti, ki sta posledica dolgega delovnika in nadur. Najpogostejše hujše poškodbe pa so zlomi kosti, stisnine, opekline itd.

Z modernizacijo strojev in delovne opreme se izboljšuje varnost pri delu, vendar samo, če so upoštevana navodila za uporabo in varno delo. Veliko uporabnikov pa ne upošteva teh navodil in celo odstranjujejo varnostne naprave, ker tako izdelajo več izdelkov na uro.

Graf 6: Število hujših poškodb

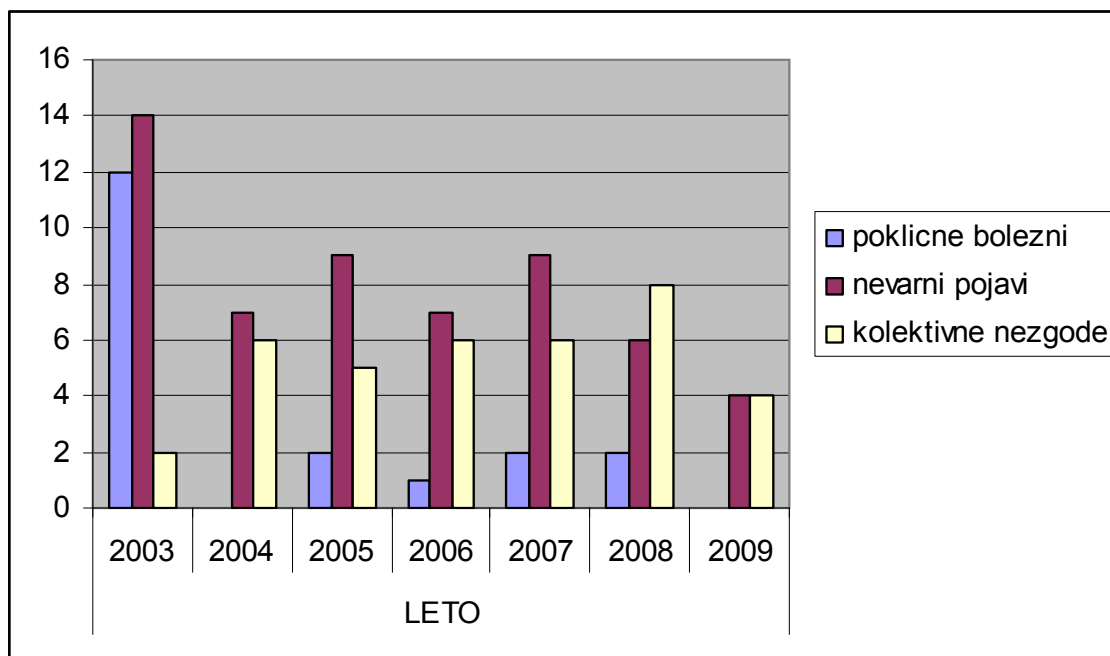
Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

V letu 2003 je bilo prijavljenih 12 poklicnih bolezni, in sicer: 1 azbestoza, 1 bolezen, ki jo povzroča vibracija, 6 kožnih obolenj in 4 bolezni, ki jih povzroča nevarna kemična snov. Leta 2004 ni bila prijavljena nobena poklicna bolezen, jih je bilo pa evidentiranih 49, in sicer: 16 kožnih obolenj, 8 astmatičnih obolenj, 7 mišično-skeletnih okvar, 4 bolezni živčevja, 3 bolezni dihalnega sistema in 11 drugih primerov. Leta 2005 sta bili prijavljeni 2 poklicni bolezni, evidentiranih pa je bilo 13, in sicer: 5 bolezni dihalnega sistema, 3 kožna obolenja in 5 drugih primerov. V letu 2006 je bil prijavljen samo 1 primer poklicne bolezni, leta 2007 in 2008 samo 2 primera, leta 2009 pa ni bila prijavljena nobena poklicna bolezen. Področje poklicnih bolezni je že dalj časa neurejeno, njihova obravnava je težavna, zato je tudi prijavljenih tako malo poklicnih bolezni. Ker pa se te ne obravnavajo ustrezno, Inšpektorat ni obveščen o vseh nepravilnostih in pomanjkljivostih pri delodajalcih, zato tudi ne morejo odpraviti vseh nepravilnosti ali pa vsaj zmanjšati ravni škodljivosti in nevarnosti, ki ogrožajo zdravje delavcev. Zaradi poklicnih bolezni umre veliko več ljudi kot pa zaradi smrtnih nezgod. V Sloveniji se poklicne bolezni praktično ne registrirajo in pri nas je najslabše stanje, kar se tiče ureditve področja poklicnih bolezni.

V letu 2003 je bilo prijavljenih in obravnavanih 14 nevarnih pojavov. Leta 2004 je bilo obravnavanih 7 nevarnih pojavov, leta 2005 pa 9. Leta 2006 je bilo prijavljenih 21 nevarnih pojavov, obravnavanih pa 7. V letu 2007 je bilo obravnavanih 9 nevarnih pojavov, leta 2008 6 in leta 2009 4. Večinoma so prijavljeni samo večji nevarni pojavi z večjo materialno škodo, ker jih ni mogoče prikriti, manjši pa ostanejo prikriti.

Tudi kolektivnih nezgod je bilo prijavljenih in raziskanih zelo malo. Najmanj jih je bilo leta 2003, največ pa leta 2008.

Graf 7: Število poklicnih bolezni, nevarnih pojavov in kolektivnih nezgod

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

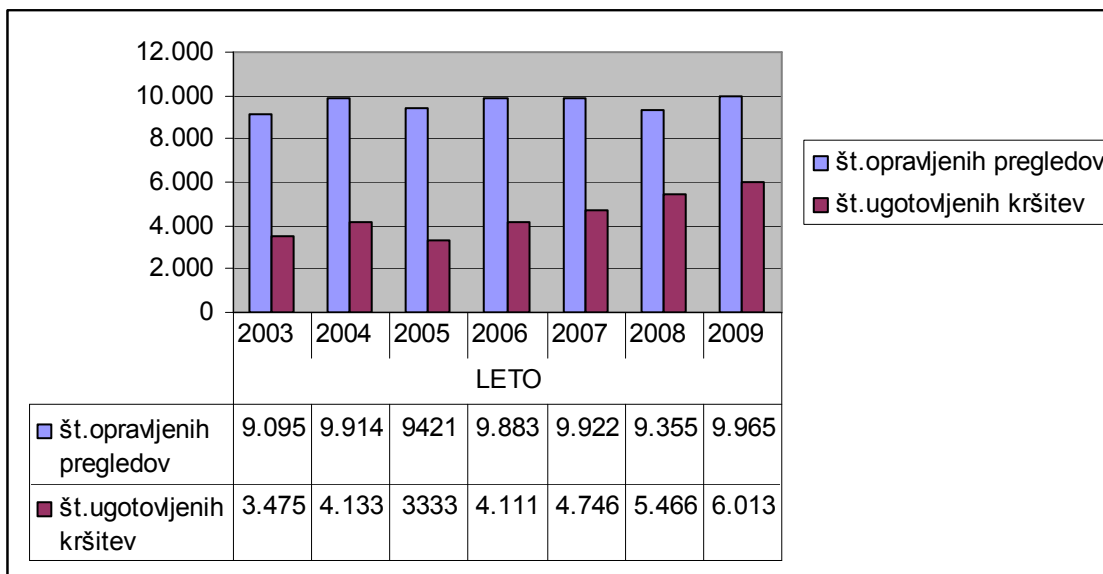
4.4 DELOVNA RAZMERJA

V tem podpoglavju se bom osredotočila na delo Inšpektorata na področju delovnih razmerij. Obravnavala bom podatke, kot so število opravljenih inšpekcijskih pregledov in izrečenih ukrepov, in to, katera področja so najbolj problematična.

Graf 8 in tabela 6 prikazujeta število opravljenih inšpekcijskih pregledov in ugotovljenih kršitev na področju delovnih razmerij v posameznih letih. Najmanj inšpekcijskih pregledov so inšpektorji opravili v letu 2003, leta 2004 se je število pregledov kar občutno povečalo, k temu je prispevalo večje število opravljenih pregledov, leta 2005 pa se je znova zmanjšalo. Tega leta je Inšpektorat postal prekrškovni organ in sta se zato način pa tudi obseg dela spremenila. Do leta 2008 se je število inšpekcijskih pregledov postopoma povečevalo, leta 2008 pa se je število zmanjšalo. Upad števila pregledov je posledica dodatnih pristojnosti in nenehnih sprememb Zakona o prekrških, ki prinaša nove naloge, s katerimi hitri postopek o prekršku postaja vse bolj zahteven. Leta 2009 je na povečano število inšpekcijskih pregledov vplivala gospodarska kriza, povečalo se je namreč število prijav in s tem tudi število opravljenih pregledov. Prijave so se večinoma nanašale na kršenje delovnopravne zakonodaje v zvezi z izplačilom plač, regresa za letni dopust in odpovedjo pogodb o zaposlitvi. V vseh letih so prevladovali izredni inšpekcijski nadzori.

V vseh letih so največ kršitev ugotovili na področju gradbeništva, trgovine in gostinstva, kjer pa inšpektorji opravijo tudi največ pregledov. Največ kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi z zaposlovanjem na črno ali s sklepanjem pogodbe o zaposlitvi, nato sledijo kršitve v zvezi z vodenjem evidenc na področju dela, izplačilom plač itd. Leta 2009 je bilo največ kršitev povezanih s plačilom za delo, povečalo pa se je število kršitev prenehanja pogodbe o zaposlitvi in delovnega časa. Vse to so posledice gospodarske krize.

Graf 8: Število opravljenih inšpekcijskih pregledov in ugotovljenih kršitev

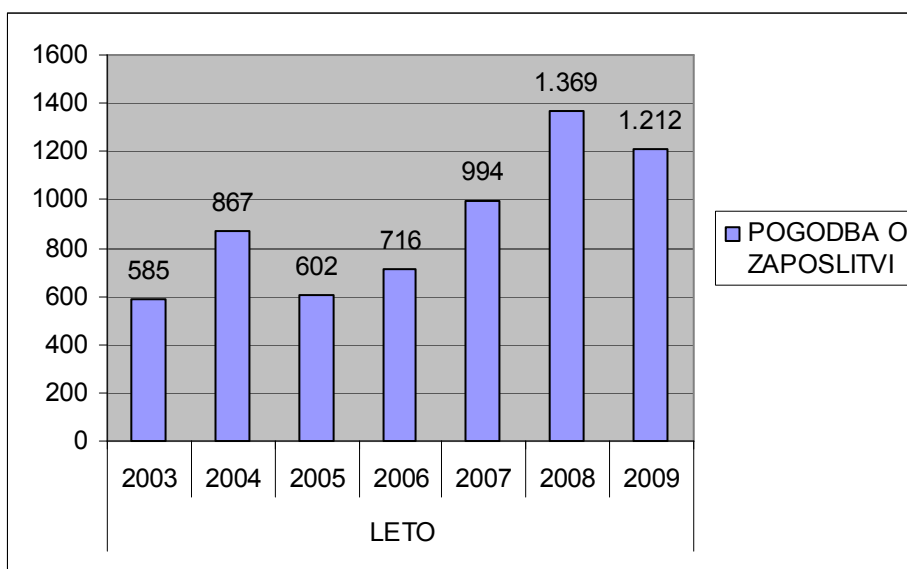
Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

V tem delu podpoglavja se bom najprej osredotočila na področja, kjer je bilo ugotovljenih največ kršitev, kot so npr. sklepanje pogodb o zaposlitvi, vodenje evidenc na področju dela, plačilo za delo itd.

Kršitev določb Zakona o delovnih razmerjih predstavljajo eno od najpogosteje ugotovljenih kršitev na področju delovnih razmerij. Leta 2003 je bilo v zvezi s pogodbo o zaposlitvi ugotovljenih 585 kršitev. Leta 2004 se je število ugotovljenih kršitev bistveno povečalo, leta 2005 pa se je število ugotovljenih kršitev zmanjšalo. Od leta 2006 do leta 2008 se je število ugotovljenih kršitev skozi leta povečevalo, leta 2009 pa se je število kršitev zmanjšalo. V vseh letih je bilo največ kršitev v zvezi z opustitvijo izročitve fotokopije prijave v zavarovanje delavcu, v zvezi s sklepanjem pogodb o zaposlitvi za določen čas zunaj primerov, določenih v Zakonu o delovnih razmerjih, v zvezi s sklepanjem pogodb civilnega prava, v zvezi z opustitvijo izročitve pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi in v zvezi z opustitvijo določitve pogojev za opravljanje dela v splošnem aktu delodajalca. Nekateri delodajalci in delavci imajo sklepanje pogodb o zaposlitvi zgolj za formalnost in mu ne posvečajo dovolj pozornosti, to pa lahko privede do pomanjkljivosti pogodb o zaposlitvi. Veliko delodajalcev je z delavci sklepalo tipske

pogodbe, ki pa so bile pomanjkljive, ker niso vsebovale bistvenih sestavin, ki jih določa Zakon o delovnih razmerjih. Tiste pogodbe, ki so jih delodajalci sami sestavili, pa so bile preveč obširne in so delovno razmerje urejale preveč na splošno. Od vseh dejavnosti je bilo največ kršitev v gostinstvu, trgovini, gradbeništvu, pa tudi prevozništvu.

Graf 9: Število ugotovljenih kršitev

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Tabela 6 prikazuje najbolj pogoste kršitve v zvezi s pogodbo o zaposlitvi in število teh kršitev v posameznih letih.

Leta 2003 je v veljavo prišel nov Zakon o delovnih razmerjih, ki je prinesel nekatere spremembe in novosti, ena od teh novosti je bila, da delodajalec delavcu izroči fotokopijo prijave v zavarovanje. Veliko delodajalcev je kršilo to določbo zaradi nepoznavanja predpisov, nekateri pa delavcev sploh niso imeli prijavljenih v zavarovanje, zato jim niso mogli izročiti fotokopije. Veliko je bilo tudi primerov, ko so delodajalci trdili, da so delavcem izročili fotokopijo, niso pa imeli potrdila o vročitvi fotokopije.

V zvezi s sklepanjem pogodb o zaposlitvi za določen čas zunaj primerov, določenih v zakonu, so bile kršitve te, da so delodajalci največkrat izpustili navedbo razloga za sklenitev te pogodbe. Najpogostejši razlog sklenitev te pogodbe je bil začasno povečan obseg dela, ugotavljanje tega razloga pa je v praksi lahko problematično. Zakon o delovnih razmerjih namreč ne opredeljuje natančneje, kdaj gre za začasno povečanje obsega dela, in ne določa časovne omejitve trajanja takšnega povečanja obsega dela. Delavci tovrstne kršitve prijavljajo največkrat ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi ali pa takrat, ko se soočajo s težavami pri najemu kredita, ker banke odobritev kredita praviloma vežejo na sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas.

Največ kršitev v zvezi z delom na osnovi pogodbe civilnega prava v primerih, ko obstajajo elementi delovnega razmerja, se je v letih 2003 in 2004 dogajalo zaradi nepoznavanja določb Zakona o delovnih razmerjih. Veliko delavcev sklene pogodbo civilnega prava namesto pogodbe o zaposlitvi zato, ker ne želijo izgubiti pravic, ki jim pripadajo iz kakšnega drugega naslova, kot na primer pokojnine. Elemente delovnega razmerja pa je zelo težko dokazati, ker delodajalci ne vodijo evidenc delovnega časa.

Tudi z obveznostjo izročitve pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi veliko delodajalcev ni bilo seznanjenih, ker je leta 2003 to postala novost. Delodajalci pogosto ne dokumentirajo izročitve predloga, najpogosteje to določbo kršijo manjši delodajalci in tisti, ki zaposlujejo tujce. Delavci pa se obrnejo na Inšpektorat šele, ko jim delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi.

Nekateri delodajalci se ne zavedajo pomena akta o sistemizaciji delovnih mest, zato ga enostavno ne sprejmejo, nekateri pa zamenjujejo sistematizacijo delovnih mest z opredelitvijo delovnih mest v Izjavi o varnosti z oceno tveganja. Obstajajo tudi primeri, ko so delodajalci sprejeli akt o sistemizaciji delovnih mest, vendar je bila njegova vsebina neustrezna in pomanjkljiva.

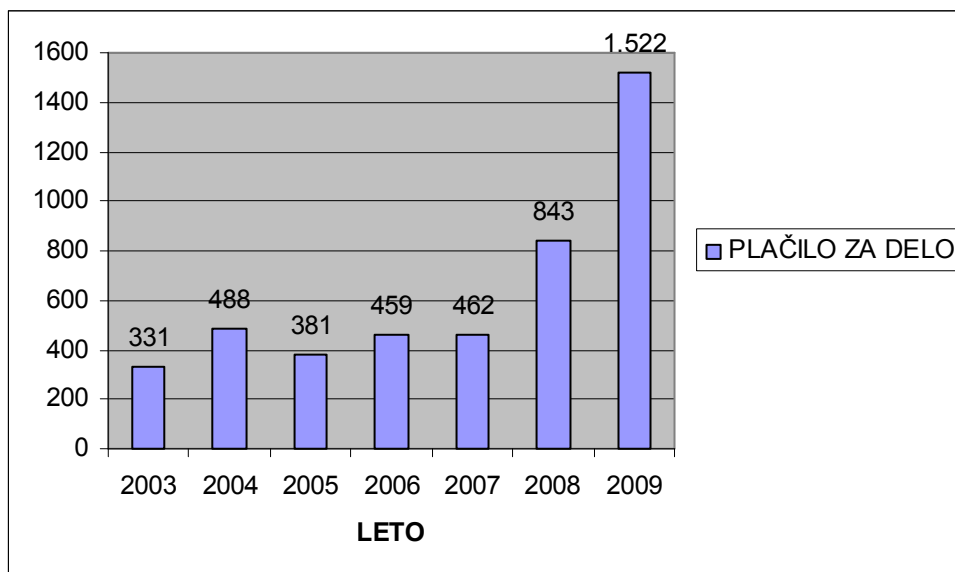
Tabela 6: Število kršitev v zvezi s pogodbo o zaposlitvi

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Neizročitev fotokopije prijave v zavarovanje	125	230	135	149	154	225	226
Sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas zunaj primerov, določenih v zakonu	96	164	118	101	140	201	307
Sklepanje pogodb civilnega prava	105	158	127	152	167	113	65
Opustitev izročitve pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi	36	58	63	98	40	200	211
Splošni akt delodajalca	103	120	84	76	123	130	79

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Leta 2003 je bilo v vseh obravnavanih letih najmanj kršitev v zvezi s plačilom za delo, največ teh kršitev je bilo ugotovljenih v dejavnostih gradbeništva, trgovine in gostinstva. Leta 2004 se je to število kršitev povečalo, največ jih je bilo ugotovljenih v dejavnostih gradbeništva, posredništva, trgovine na drobno in debelo (razen z motornimi vozili), drugih poslovnih dejavnostih, gostinstva in proizvodnje kovinskih izdelkov (razen strojev in naprav). Leta 2005 pa se je število kršitev zmanjšalo, od leta 2006 dalje se je število skozi leta povečevalo. Leta 2009 je bilo število ugotovljenih kršitev skoraj dvakrat večje kot leto prej, največ jih je bilo ugotovljenih v dejavnostih gradbeništva, strežbe jedi in pijač ter kopenskega prometa in cevovodnega transporta. Razlog za tolikšno povečanje kršitev je v gospodarski krizi.

Graf 10: Število kršitev v zvezi s plačilom za delo

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Kot je razvidno iz tabele 7 je bilo v vseh obravnavanih letih največ kršitev v zvezi s plačilnim dnevom, najpogostejši vzrok za te kršitve je nelikvidnost delodajalcev. Na drugem mestu so kršitve v zvezi s krajem in načinom izplačila plač, sledijo jim kršitve v zvezi z nadomestilom izplačila plač in nato kršitve v zvezi z višino plač. Najmanj kršitev pa je bilo v zvezi s plačilom pripravnikov, vzrok za to je novi Zakon o delovnih razmerjih, po katerem pripravništvo ni več obvezno.

Kršitve v zvezi s plačilnim dnevom so se največkrat nanašale na zamudo delodajalcev pri izplačilu plače in na primere, ko delodajalci tudi po več mesecev niso izplačali plač.

V zvezi s krajem in načinom izplačila plače so inšpektorji ugotovili, da so delodajalci delavcem izplačevali plačo brez pisnega obračuna, po drugi strani pa so inšpektorji zasledili tudi primere, ko so pri delodajalcu obstajali dvojni pisni obračuni plač – prvi, pripravljeni za davčne organe kot osnova za obračun davkov in prispevkov, in drugi, z drugačnim obračunom opravljenih ur dela, kjer je navedenih manj ur dela, kot so ga delavci dejansko opravili. Bile so kršitve tudi v zvezi s sestavo plačilne liste. Kar nekaj kršitev je bilo v zvezi s prispevki za socialno varnost.

V zvezi z višino plače so inšpektorji ugotovili, da delodajalci ne zagotavljajo minimalne plače delavcem, ker ti niso dosegli pričakovanih delovnih rezultatov, ali pa zato, ker delodajalci niso spremljali uskladitve zneska minimalne plače. Nekateri delodajalci so od delavcev zahtevali, da so delali nadurno delo, da bi dosegli minimalno plačo. Inšpektorji so ugotavljali še druge kršitve, kot na primer, da delovna mesta niso bila ustrezno razvrščena v tarifne razrede, potem delodajalci niso spoštovali določbe o višini plače, ki je dogovorjena v pogodbi o zaposlitvi, temveč so izplačevali plačo po tarifnih razredih, ker je

bilo to zanje bolj ugodno. Nekateri delodajalci niso izplačevali dela plače iz naslova delovne uspešnosti in prav tako niso izplačevali dodatkov, ki izhajajo iz posebnih obremenitev pri delu.

V zvezi z nadomestilom plače so inšpektorji ugotavljali, da so se kršitve nanašale predvsem na izplačevanje nadomestil za čas, ko delodajalec delavcem ni zagotavljal dela. V posamičnih primerih so bile ugotovljene kršitve v zvezi z nadomestilom za čas odsotnosti zaradi bolezni. Delodajalci pri določanju osnove namreč marsikdaj ne upoštevajo povprečne plače delavca v celoti, skupaj z dodatki. Pri nadzorih je bilo ugotovljeno, da delodajalci, ki imajo zaposlene delavce invalide, ne zagotavljajo delovnih mest, ki naj bi tem invalidom pripadala v skladu z odločbo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, niti jim niso zagotavljali nadomestila plače.

Inšpektorji so v zvezi z izplačevanjem regresa za letni dopust večkrat ugotovili, da regresa ne izplačujejo prav tisti delodajalci, ki že tako izplačujejo minimalne plače ali imajo težave pri zagotavljanju izplačila plač. Ti delodajalci se izgovarjajo na likvidnostne težave, ki pa jih je težko dokazati.

V zvezi z izplačevanjem dodatkov k plači in povračilom stroškov v zvezi z delom je bilo največ kršitev pri povračilu stroškov za prevoz na delo in z dela ter za prehrano med delom. Tovrstne kršitve je težko odkriti brez prijave delavca, nikakor pa ne pri rednih pregledih.

Ker pripravništvo ni več obvezno, je tudi v zvezi s tem samo ena kršitev.

V letu 2004 so bile ugotovljene tudi 4 kršitve v zvezi z izplačevanjem minimalnih plač v nasprotju z Zakonom o izvajanju dogovora o politiki plač za obdobje 2002–2004. Leta 2005 so bile ugotovljene kršitve v zvezi z Zakonom o izvajanju dogovora o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004–2005, v letu 2006 pa je bila ugotovljena ena taka kršitev. V letu 2007 je bila ugotovljena 1 kršitev Zakona o izvajanju dogovora o politiki plač v obdobju 2002–2004. Zaradi gospodarske krize je 6. 6. 2009 začel veljati tako imenovani »interventni zakon«, to je Zakon o delnem povračilu nadomestila plače. Inšpektorat je ugotovil le 1 kršitev v zvezi s tem zakonom. Ugotovljenih je bilo tudi 40 kršitev 136. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da delodajalec lahko zadrži izplačevanje plače delavcu samo v zakonsko določenih primerih in da so vsa določila pogodbe o zaposlitvi, ki določajo druge načine izplačevanja, neveljavna, ugotovljeni pa sta bili tudi 2 kršitvi 132. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki vsebuje določbe glede odpravnine ob upokojitvi.

Tabela 7: Vrsta in število kršitev v zvezi s plačilom za delo

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Plačilni dan	225	366	286	361	354	431	759
Kraj in način izplačevanja plače	67	80	56	67	67	109	160
Višina plače*	19	25	15	9	14	10	11
Izplačevanje nadomestila plače	20	20	21	21	25	46	45
Plačilo pripravnikov	/	1	/	/	/	/	/
Izplačevanje regresa za letni dopust						146	424
Izplačevanje dodatkov						55	61
Povračilo stroškov v zvezi z delom						20	20

* Določitev in izplačilo plače najmanj v višini minimuma, določenega z zakonom ali kolektivno pogodbo, ki neposredno zavezuje delodajalca.

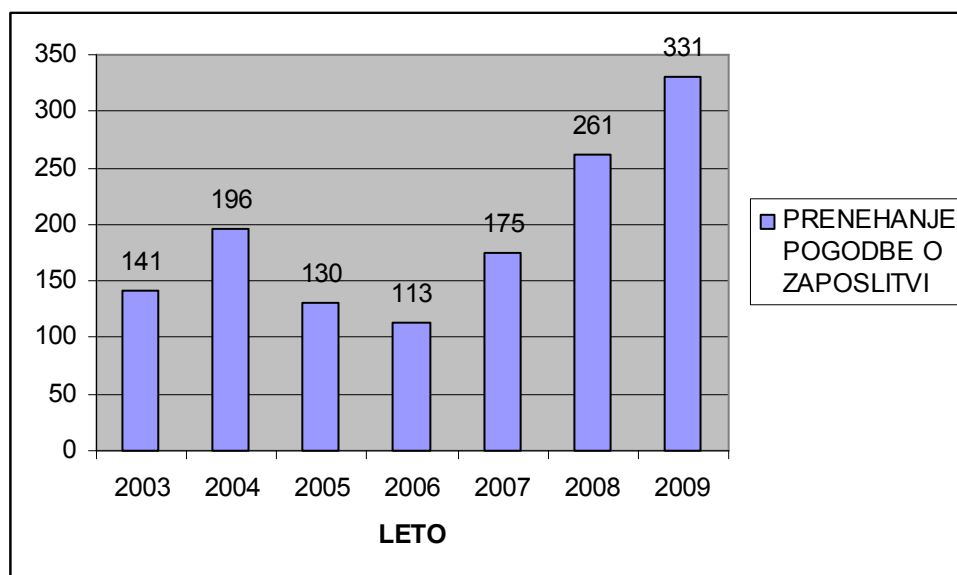
Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 11 prikazuje število kršitev v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi. Leta 2003 je bilo ugotovljenih 141 kršitev, leta 2004 pa se je število kršitev povečalo. Leta 2005 je bilo število ugotovljenih kršitev bistveno manjše kot leto prej, število kršitev pa se je zmanjšalo tudi leta 2006. Število ugotovljenih kršitev se je od leta 2007 do leta 2009 povečevalo, tega leta je bilo tudi največ kršitev, kar je posledica gospodarske krize. V vseh letih se je največ kršitev nanašalo na izvedbo postopka pred odpovedjo s strani delodajalca in na vsebino ter obliko odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Razlog za to je, da se veliko delodajalcem postopek odpovedi pogodbe o zaposlitvi zdi zapleten. Najmanj kršitev pa se je nanašalo na obveščanje sindikata. Vzrok za to je, da veliko delavcev sploh ni včlanjenih v sindikat ali pa se sploh ne obrnejo na delodajalca z zahtevo o obveščanju sindikata. V vseh letih je bilo največ kršitev v dejavnostih gradbeništva in gostinstva pa tudi kopenskega predmeta in trgovine na drobno.

Do kršitev na tem področju po navadi pride zato, ker nekateri delodajalci izvajajo postopek prenehanja pogodbe kar na svoj način brez upoštevanja določb Zakona o delovnih razmerjih, nekateri pa ne razlikujejo redne in izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, spregledajo roke za podajo odpovedi ali pa ne vedo, katere odpovedne roke

uporabiti ... Največ kršitev je bilo ugotovljenih pri malih delodajalcih, ki nimajo svoje kadrovske ali pravne službe, zato se za postopke prenehanja pogodbe o zaposlitvi poslužujejo zunanjih institucij.

Graf 11: Število kršitev v zvezi s prenehanjem o zaposlitvi

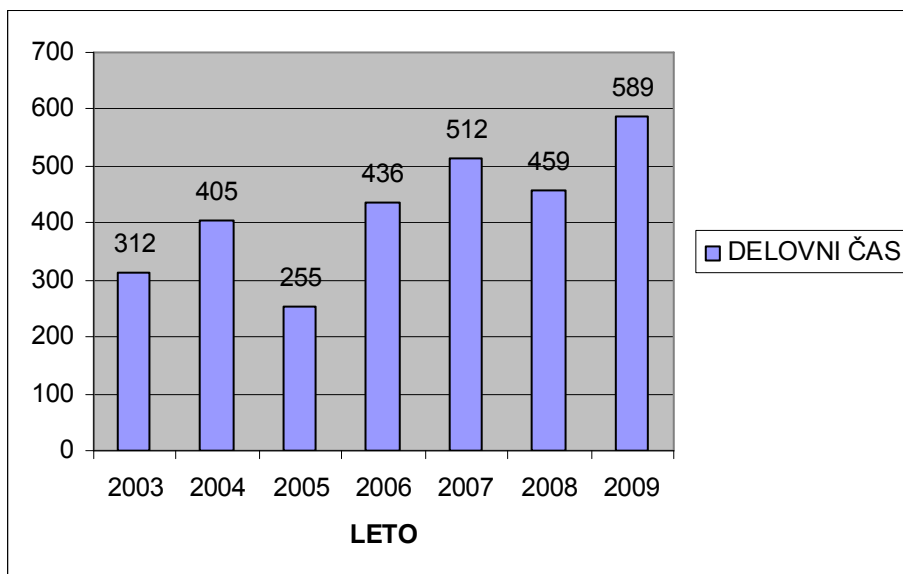

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 12 prikazuje število kršitev v zvezi z delovnim časom. Leta 2003 je bilo vsega skupaj ugotovljenih 312 kršitev v zvezi z delovnim časom, leta 2004 pa se je to število povečalo na 405. Leta 2005 se je število kršitev bistveno zmanjšalo, nato se je v letih 2006 in 2007 število kršitev povečalo. Leta 2008 se je število kršitev zmanjšalo in leta 2009 spet povečalo, tega leta je bilo število kršitev tudi največje.

Leta 2003 in 2004 je bilo največ kršitev v zvezi z delom prek polnega delovnega časa, v ostalih obravnavanih letih pa je bilo največ kršitev v zvezi z razporeditvijo delovnega časa. Zelo malo kršitev je bilo v zvezi z nočnim delom. Kršitve v zvezi z delovnim časom je zelo težko ugotavljati zaradi neurejenih, prirejenih ali prikritih evidenc delovnega časa, ki jih vodijo nekateri delodajalci. Najpogosteje so bile kršitve ugotovljene v dejavnostih gradbeništva, gostinstva in trgovine na drobno.

Graf 12: Število kršitev v zvezi z delovnim časom

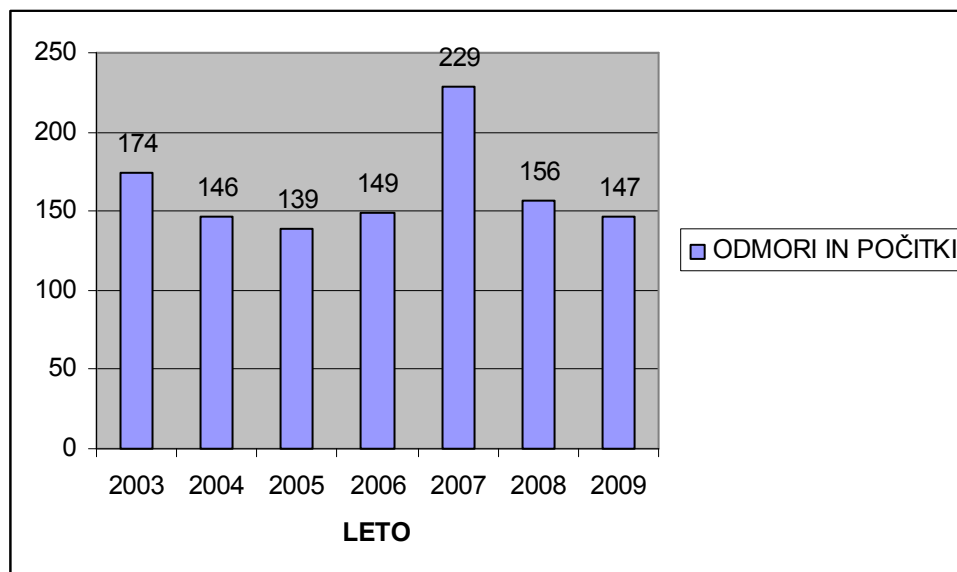
Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 13 prikazuje število kršitev v zvezi z odmori in počitki. Leta 2003 je bilo v zvezi z odmori in počitki ugotovljenih 174 kršitev, leta 2004 pa je bilo ugotovljenih nekoliko manj kršitev kot leto prej, tudi leta 2005 je bilo število kršitev manjše kot prejšnje leto. Leta 2006 se je število ugotovljenih kršitev malo povečalo. Leta 2007 je bilo ugotovljenih bistveno več kršitev kot prejšnje leto. Leta 2008 se je število kršitev kar precej pomanjšalo, tudi leta 2009 se je število kršitev pomanjšalo.

V letih 2003, 2004 in 2006 je bilo največ kršitev v zvezi s tedenskim počitkom, v letih 2005, 2007, 2008 in 2009 pa je bilo največ kršitev v zvezi s počitkom med dvema zaporednima delovnima dnevoma. Kršitve v zvezi s počitkom med dvema delovnima dnevoma se po navadi pojavljajo pri delodajalcih, ki nimajo zaposlenih dovolj delavcev, da bi lahko ob nemotenem delovnem procesu zaposlenim zagotovili dnevni počitek. V vseh obravnavanih letih pa je bilo najmanj kršitev v zvezi z odmorom med delovnim časom. Po navadi do teh kršitev pride pri manjših delodajalcih, ki imajo zaposlenega le enega ali dva delavca, od katerih dela v posamezni izmeni samo en delavec, ki v tem času ne more zapustiti delovnega mesta (dejavnosti zobozdravstva in trgovine).

Enako kot kršitve v zvezi z delovnim časom je tudi kršitve v zvezi z odmori in počitki težko ugotoviti zaradi prikritih, prirejenih in neurejenih evidenc, ki jih vodijo nekateri delodajalci.

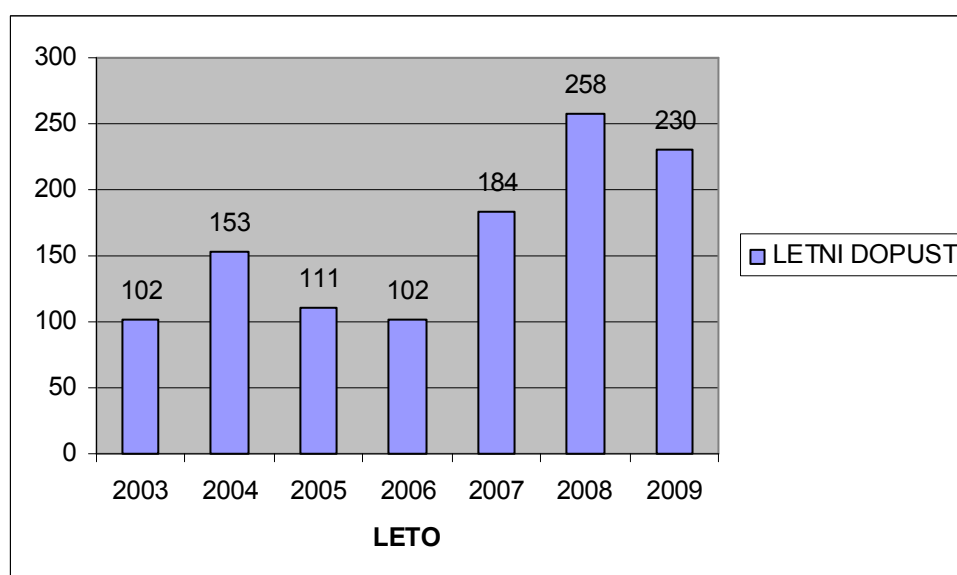
Graf 13: Število kršitev v zvezi z odmori in počitki

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 14 prikazuje število kršitev v zvezi z letnim dopustom. Leta 2003 so bile ugotovljene 102 kršitvi v zvezi z letnim dopustom, leta 2004 se je število kršitev precej povečalo. Leta 2005 se je število kršitev zmanjšalo, leta 2006 je bilo število kršitev skoraj enako kot prejšnje leto, zmanjšalo se je za 9 kršitev. Obe leti 2007 in 2008 se je število kršitev precej povečalo, leta 2009 pa se je zmanjšalo.

Graf 14: Število kršitev v zvezi z letnim dopustom

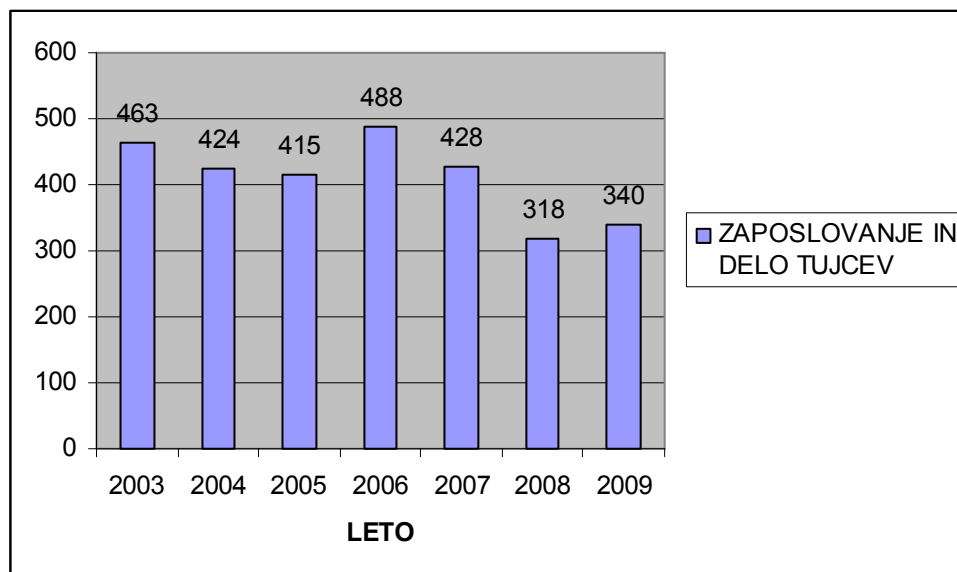
Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Graf 15 prikazuje število kršitev v zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev. Leta 2003 je bilo v zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev vsega skupaj ugotovljenih 463 kršitev. Leta 2004 se je število kršitev zmanjšalo, leta 2005 pa je bilo število kršitev skoraj enako kot prejšnje leto, zmanjšalo se je za 9 kršitev. Leta 2006 se je število kršitev spet povečalo, in sicer na 488, leta 2007 se je število kršitev zmanjšalo. Tudi leta 2008 se je število kršitev bistveno zmanjšalo, razlog za to pa je nova ureditev prijave in odjave dela tujca, ki je prišla v veljavo z uveljavitvijo novele B Zakona o zaposlovanju in delu tujcev od 3. 12. 2007. Leta 2008 je bilo ugotovljenih 32 kršitev več kot leto prej. Tabela pod grafom pa prikazuje, koliko od vseh skupnih kršitev se je nanašalo na kršitev določb Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno in koliko na kršitev določb Zakona o zaposlovanju in delu tujcev.

Do leta 2008 je bilo največ kršitev v zvezi s prijavo in odjavo dela tujca, veliko kršitev je bilo tudi v zvezi s hrambo dokumentacije, leta 2008 je bilo največ kršitev na tem področju. Leta 2009 je bilo največ kršitev v zvezi z vrnitvijo delovnega dovoljenja. Najmanj kršitev je bilo v zvezi s prijavo tujca v zdravstveno zavarovanje, tudi v zvezi z delovnim dovoljenjem in opravljanjem dela v skladu z delovnim dovoljenjem ni bilo veliko kršitev, samo leta 2008 se je število kršitev na tem področju kar precej povečalo.

Največ kršitev je bilo v dejavnosti gradbeništva, ki je najbolj problematično in mu inšpektorji zaradi tega posvečajo posebno pozornost.

Graf 15: Število kršitev v zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ZZDT *	386	346	330	403	339	229	260
ZPDZC **	77	78	77	82	79	89	80

* Zakon o zaposlovanju in delu tujcev

** Zakon o preprečevanju dela in zaposlitve na črno

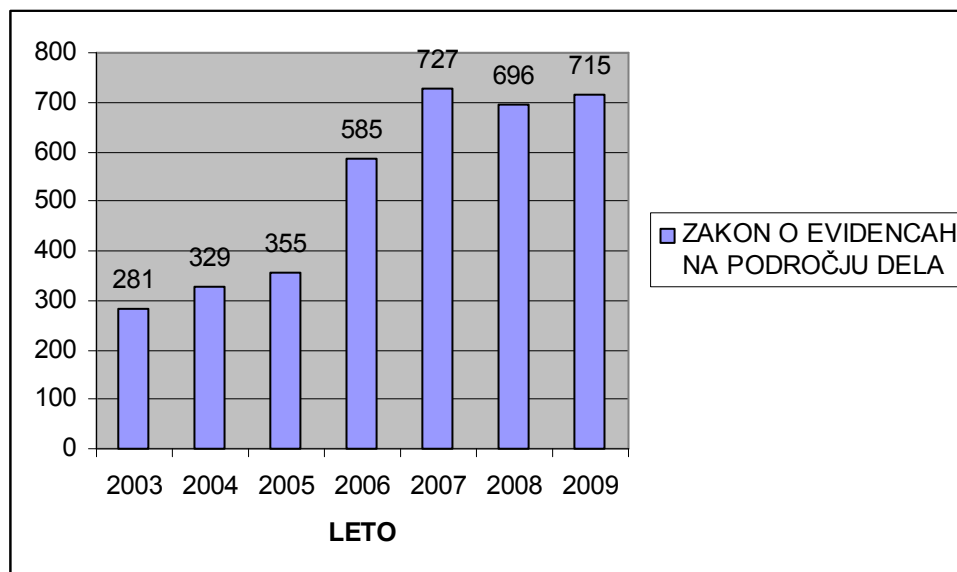
Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Z grafa 16 je razvidno, da se je število kršitev v zvezi z vodenjem evidenc na področju dela skozi leta povečevalo, največ kršitev je bilo leta 2007, in sicer 727. Samo leta 2008 se je število kršitev zmanjšalo, vendar le za malo. Kršitve Zakona o evidencah na področju dela sodijo med ene od najpogostejših kršitev s področja nadzora delovnih razmerij.

Inšpektorji iz evidenc ugotavljajo različne kršitve, kot so npr. kršitve v zvezi z delovnim časom in odmori, če delodajalec evidenc ne vodi, je te kršitve težje ugotoviti. Najpogosteje inšpektorji ugotavljajo kršitve v zvezi z vodenjem evidence o izrabi delovnega časa, pogosteje pa so te kršitve ugotovljene pri manjših delodajalcih.

29. 4. 2006 je začel veljati nov Zakon o evidencah na področju dela in socialne varnosti, ki je nadomestil prej veljavni Zakon o evidencah na področju dela. Novi zakon je nekatere evidence uredil na novo in bolj podrobno kot prejšnji.

Graf 16: Število kršitev Zakona o evidencah na področju dela

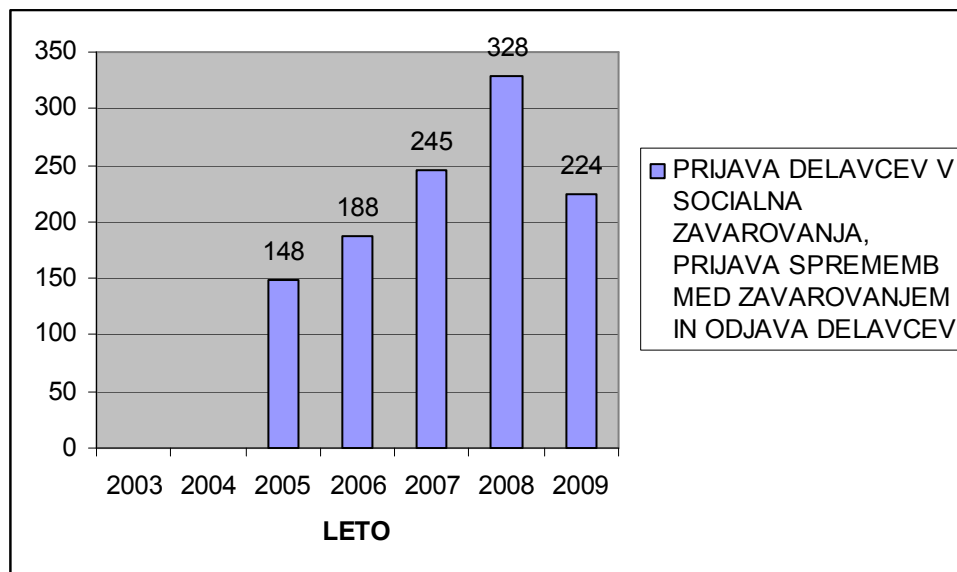

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Z grafa 17 je razvidno, da je bilo leta 2005 vsega skupaj 148 kršitev predpisov, ki urejajo prijavo delavca v obvezno pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje. Ti predpisi so Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Od leta 2005 pa do leta 2008 se je število kršitev povečevalo, leta 2009 pa se je število ugotovljenih kršitev bistveno zmanjšalo.

V vseh obravnavanih letih je bilo od vseh kršitev največ kršitev ugotovljenih v zvezi z izvajanjem Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Največ kršitev so inšpektorji ugotovili pri delodajalcih, ki se ukvarjajo z gradbeništvom, drugimi poslovnimi dejavnostmi, gostinstvom, s trgovino na drobno, posredovanjem in trgovino na debelo, kopenskim prometom, proizvodnjo izdelkov iz gume in plastičnih mas ter pri delodajalcih s področja zdravstva in socialnega varstva. Kršitve teh zakonov so večkrat povezane tudi z zaposlovanjem na črno.

Graf 17: Število kršitev v zvezi s prijavo delavcev v socialna zavarovanja, prijavo sprememb med zavarovanjem in odjavo delavcev

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

V drugem delu tega podpoglavja se bom osredotočila na področja, kjer je bilo nekoliko manj kršitev v primerjavi s prej obravnavanimi področji. Ta področja so prikazana v tabeli 8.

Delo na domu je zelo redko uporabljen institut, zato je v zvezi z njim tudi tako malo prijav in kršitev, kar je razvidno tudi iz spodnje tabele. Za delo na domu se šteje delo, ki se opravlja na delavčevem domu ali v prostorih po delavčevi izbiri, ki so zunaj delovnih prostorov delodajalca. Največ kršitev je bilo ugotovljenih leta 2003, leta 2008 pa niso inšpektorji ugotovili nobene kršitve.

Tudi v zvezi z disciplinsko odgovornostjo je zelo malo ugotovljenih kršitev, razlog za to je, da se delodajalci zelo redko odločajo za uvedbo disciplinskega postopka. V primerih hujših kršitev delovnih obveznosti raje izvedejo postopek odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

V zvezi z varstvom nekaterih kategorij delavcev inšpektorji obravnavajo kršitve v zvezi s prepovedjo opravljanja del v času nosečnosti in dojenja, v zvezi z opravljanjem nadurnega in nočnega dela v času nosečnosti, dojenja in starševstva, v zvezi s prepovedjo opravljanja določenih del za delavce, ki še niso dopolnili 18 let starosti, v zvezi z delovnim časom, odmori in počitki, pri delu oseb, mlajših od 18 let, na osnovi napotnice študentskega servisa, v zvezi s prepovedjo opravljanja nočnega dela za delavce, mlajše od 18 let, v zvezi s pravico delavcev, ki še niso dopolnili 18 let starosti, do povečanega letnega dopusta, v zvezi s prepovedjo nadurnega in nočnega dela brez pisnega soglasja starejšega delavca in v zvezi z varstvom invalidov. Inšpektorji so največ kršitev ugotovili leta 2007, razlog za to so različne aktivnosti, kot na primer V. konferenca Inšpektorata RS

za delo v aprilu, ki je bila posvečena staranju delovne sile, potem so tu še različne usmerjene akcije, še posebno sta pomembni dve akciji, ki sta se nanašali na posebno varstvo starejših delavcev in varstvo delavcev s statusom invalida.

Največ kršitev v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov se nanaša na delo dijakov in študentov, najmanj pa na delo vajencev. Leta 2008 je Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju odpravil vajeniško razmerje, vendar pa določbe 125. člena Zakona o delovnih razmerjih v skladu s prehodnimi in končnimi določbami Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju ostajajo v veljavi še dve leti po izteku izobraževanja zadnje generacije vajencev oziroma vajenk.

Kršitve v zvezi z delovno knjižico so velikokrat povezane s kršitvami v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi, pogosto pa izvirajo iz spora med delavcem in delodajalcem. Delodajalci zadržujejo delovno knjižico po navadi zaradi nekaterih neporavnanih obveznosti delavcev ali da bi jim preperečili, da se na novo zaposlijo. Največ kršitev v zvezi z delovno knjižico je bilo leta 2008, najmanj pa leta 2003. Od leta 2003 pa do leta 2008 se je število ugotovljenih kršitev postopoma povečevalo. S 1. januarjem 2009 so prenehale veljati določbe Zakona o delovnih razmerjih, ki se nanašajo na delovno knjižico, vendar pa prehodne določbe novele Zakona o delovnih razmerjih določajo, da delodajalec obdrži v hrambi delovne knjižice, ki so bile na dan 1. 1. 2009 že pri njem v hrambi, vendar jih mora na izrecno zahtevo delavca proti podpisu o prejemu le-temu izročiti. Prav tako mora delodajalec še vedno takoj po prenehanju veljavnosti pogodbe o zaposlitvi delavcu proti potrdilu o prejemu vrniti delovno knjižico.

Zelo malo prijav in ugotovljenih kršitev je bilo v zvezi z izvajanjem določb Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. V letih 2003, 2004 in 2009 ni bilo ugotovljenih nobenih kršitev. So pa inšpektorji v zvezi z izvajanjem tega zakona pogosto nudili strokovno pomoč delavcem in delodajalcem.

Inšpektorji ugotavljajo kršitve določb Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki se nanašajo na vsebino in postopek sklepanja kolektivnih pogodb, iz tabele je razvidno, da je bilo ugotovljenih zelo malo kršitev. V letih 2007, 2008 in 2009 ni bilo ugotovljenih nobenih kršitev.

V zvezi s sodelovanjem delavcev pri upravljanju je zelo malo kršitev, pa tudi prijav je malo. Le leta 2004 je bilo ugotovljeno večje število kršitev kot po navadi zaradi usmerjene akcije, ki so jo inšpektorji izvedli v začetku leta 2004. Vzrok za tako majhno število kršitev je, da delavci v strahu pred izgubo delovnega mesta ne sodelujejo tako aktivno pri upravljanju, kot jim to omogoča zakonodaja, pa tudi le redko izkoristijo možnost sodelovanja pri upravljanju. Zlasti manjši delodajalci delavcem ne zagotovijo možnosti, da se vključijo v katerega od reprezentativnih sindikatov.

V zvezi s stavkami so inšpektorji ugotovili eno kršitev v letu 2003 in eno v letu 2004.

Število ugotovljenih kršitev v zvezi s posredovanjem zaposlitve oziroma dela je bilo skozi leta približno enako. Največ kršitev je v zvezi z zakonitostjo opravljanja dela organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja zaposlitve oziroma dela in nato v zvezi z zlorabo študentskih napotnic. Leta 2007 pa je bilo zelo veliko število ugotovljenih kršitev, vzrok za to je, da je Inšpektorat izvedel obsežno akcijo na območju celotne države. V okviru te akcije so inšpektorji vseh območnih enot Inšpektorata izvajali inšpekcijski nadzor tako pri agencijah, kot tudi pri uporabnikih. Največ kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi z opravljanjem dejavnosti posredovanja dela brez sklenjene koncesijske pogodbe.

20. 8. 2004 je prišel v veljavo Zakon o javni rabi slovenščine, Inšpektorat je pristojen za nadziranje 14. in 16. člena tega zakona. Do leta 2006 ni bilo v poročilih nobenih podatkov o kršitvah tega zakona.

Inšpektorji so ugotovili številne kršitve v zvezi z izvajanjem kolektivnih pogodb in splošnih aktov. Največ jih je bilo leta 2004, najmanj pa leta 2008. Leta 2008 se je število kršitev v primerjavi s prejšnjim letom precej zmanjšalo, razlog za to pa so spremembe Zakona o delovnih razmerjih, ki so stopile v veljavo proti koncu leta 2007. Z novelo Zakona o delovnih razmerjih je zakonodajalec med kazenske določbe zakona uvrstil nekatere kršitve, ki obenem predstavljajo tudi kršitve kolektivnih pogodb. V poročilu iz leta 2003 ni podatkov o kršitvah v zvezi z izvajanjem kolektivnih pogodb in splošnih aktov. Delodajalci so največkrat kršili kolektivne pogodbe v zvezi s pravicami delavcev, ki jih Zakon o delovnih razmerjih ne ureja podrobneje, to so kršitve v zvezi z višino različnih dodatkov k plači, v zvezi z neizplačanim ali premalo izplačanim regresom za letni dopust ...

Inšpektorji za delo izvajajo nadzor nad izvrševanjem določb Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki se nanašajo na zaposlitev strokovnih delavcev. Samo v letih 2007 in 2009 so bile ugotovljene kršitve tega zakona, v poročilih za leto 2003 in 2004 pa ni podatkov o ugotovljenih kršitvah.

V zvezi z Zakonom o nacionalnih in poklicnih kvalifikacijah inšpektorji za delo nadzirajo zakonitost dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij ter zakonitost in strokovnost dela komisij. Inšpektorat nadzira izpolnjevanje pogojev, določenih za izvajalce postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij, zakonitost postopkov ugotavljanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij, sestavo komisij in usposobljenost članov komisij. Ugotovljenih je bilo zelo malo kršitev, v letih 2006 in 2008 ni bilo ugotovljenih nobenih kršitev, v poročilih iz let 2003 in 2004 pa ni podatkov o kršitvah.

Inšpektorji za delo nadzirajo izvajanje drugega odstavka 17. člena Zakona o trgovini, ki določa, da mora delodajalec pridobiti soglasje delavcev, če določi obratovanje prodajalne ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dneh. V poročilih iz let 2007, 2008 in 2009 ni podatkov o ugotovljenih kršitvah, ker je v letih 2004 in 2006 prišlo do nekaterih sprememb zakona in inšpektorji za delo ne izvajajo več nadzora nad tem zakonom.

Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja je začel veljati leta 2004 in v splošnem pokriva prepoved diskriminacije na vseh področjih družbenega življenja. Na področju zaposlovanja in dela je prepoved diskriminacije urejena v Zakonu o delovnih razmerjih, in sicer v 6. členu, zato inšpektorji za delo, kadar odkrijejo kršitev v zvezi z diskriminacijo, ukrepajo v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih in ne po Zakonu o uresničevanju načela enakega obravnavanja. Zaradi tega inšpektorji v letih 2004, 2005 in 2006 niso ugotovili nobene kršitve, šele leta 2007 so ugotovili prve kršitve, eno v zvezi s posredno diskriminacijo in dve v zvezi z nadlegovanjem delavca na delovnem mestu. Leta 2008 so inšpektorji ugotovili precej več kršitev kot leto pred tem. Leta 2009 pa se je število kršitev spet zmanjšalo, inšpektorji so ugotovili le eno kršitev.

Večje število kršitev je bilo v zvezi z Zakonom o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, sploh pa se je število kršitev povečalo leta 2009. V poročilih iz let 2003, 2004, 2005 in 2006 ni podatkov o kršitvah.

Zelo malo kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi s spremembo delodajalca, v poročilih iz let 2003, 2004, 2005, 2006 in 2007 pa ni podatkov o ugotovljenih kršitvah.

Inšpektorat RS za delo izvaja tudi inšpekcijski nadzor nad delovnim časom in obveznih počitkih mobilnih delavcev pri prevoznikih, ki je urejen v Zakonu o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozih. Leta 2008 so bile na tem področju ugotovljene samo 4 kršitve, leta 2009 pa se je število kršitev v primerjavi s prejšnjim letom kar precej zvišalo, razlog za to je, da je bilo obravnavano področje predmet usmerjene akcije. Zaradi najrazličnejših načinov prikrivanja dejanskega stanja s pomočjo onemogočanja zapisovalne opreme v cestnih prevozih, ni bilo mogoče učinkovito odkrivati morebitnih kršitev v pristojnosti Inšpektorata RS za delo.

Inšpektorat je pristojen za nadzor nad določbami Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. 9. alineja 66. člena zakona določa, da ima oseba s statusom Slovenca brez slovenskega državljanstva v Republiki Sloveniji zagotovljeno pravico do prednosti pri kandidiranju za prosto delovno mesto pred ostalimi tujci, pri čemer so mišljeni tujci, ki niso državljani držav članic Evropske unije. V obravnavanih letih ni bilo ugotovljenih nobenih kršitev v zvezi s tem.

Kršitve Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja so bile ugotovljene samo v letih 2003 in 2004.

Tabela 8: Vrsta in število kršitev na področju delovnih razmerij

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
DELO NA DOMU	4	2	1	1	1	/	2
DISCIPLINSKA ODGOVORNOST	6	4	2	2	5	6	2
VARSTVO NEKATERIH KATEGORIJ DELAVCEV	28	37	15	15	66	40	12
DELO OTROK MLAJŠIH OD 15 LET, VAJENCEV, DIJAKOV IN ŠTUDENTOV	16	12	19	14	10	4	3
DELOVNA KNJIZICA	15	28	20	41	40	64	17
ZAKON O STARŠEVSKEM VARSTVU IN DRUŽINSKIH PREJEMKIH	/	/	1	4	2	5	/
KOLEKTIVNA POGODBA	3	4	6	3	/	/	/
SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU	2	27	/	/	/	4	3
STAVKE	1	1	/	/	/	/	/
POSREDOVANJE ZAPOSLOTITVE OZIROMA DELA	17	10	16	16	106	/	/
JAVNA RABA SLOVENŠČINE	/	/	/	1	2	7	7
IZVAJANJE KOLEKTIVNIH POGODB IN SPLOŠNIH AKTOV	/	80	66	43	54	22	23
ZAKON O ORGANIZACIJI IN FINANCIRANJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	/	/	/	/	1	/	2
ZAKON O NACIONALNIH POKLICNIH KVALIFIKACIJAH	/	/	1	/	2	/	1
ZAKON O TRGOVINI	10	/	3	/	/	/	/
ZAKON O URESNIČEVANJU NAČELA ENAKEGA OBRAVNAVANJA	/	/	/	/	3	11	1
ZAKON O ZAPOSLOVANJU IN ZAVAROVANJU ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI	/	/	/	/	102	109	144
SPREMEMBA DELODAJALCA	/	/	/	/	/	4	2
ZAKON O DELOVNEM ČASU IN OBVEZNIH POČITKIH MOBILNIH DELAVCEV TER ZAPISOVALNI	/	/	/	/	/	4	28

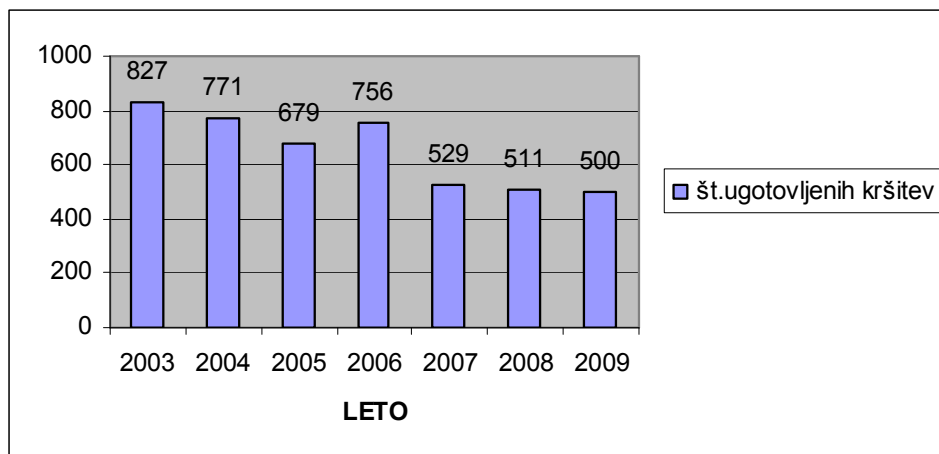
OPREMI V CESTNIH PREVOZIH							
ZAKON O ODNOSIH REPUBLIKE SLOVENIJE S SLOVENC ZUNAJ NJENIH MEJA	/	/	/	/	/	/	/
ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU	70	88	/	/	/	/	/
ZAKON O MATIČNI EVIDENCI ZAVAROVANCEV IN UŽIVALCEV PRAVIC IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA	11	59	/	/	/	/	/

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Zaposlovanje na črno predstavlja eno od najpogostejše ugotovljenih kršitev s področja delovnopravne zakonodaje. Inšpektorji Inšpektorata RS za delo v skladu z zakonskimi določbami Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno nadzorujejo kršitve določb tega zakona. Inšpektorji posvečajo veliko pozornosti preprečevanju in ugotavljanju zaposlovanja na črno. Največ kršitev ugotovijo na osnovi prijav in pri izvajanju usmerjenih akcij.

Iz grafa 18 je razvidno, da je število kršitev skozi leta postopoma upadalo. Največ kršitev je bilo leta 2003, vmes se je število kršitev zmanjšalo, leta 2006 pa se je število kršitev povečalo na 756, nato je število kršitev spet začelo upadati.

Graf 18: Število kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Tabela 9 prikazuje različne vrste kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno in koliko je v posameznih letih teh kršitev bilo.

Leta 2006 je bila sprejeta novela Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, ki je prinesla nekaj novosti. Ena od novosti je, da se za zaposlovanje na črno šteje, če delodajalec omogoči delo dijaka ali študenta brez ustrezne napotnice pooblaščen organizacije za posredovanje dela ali omogoči uporabo napotnic dijaka ali študenta neupravičeni osebi. Novela zakona je na novo opredelila tudi izjeme, ki se ne štejejo za delo ali zaposlovanje na črno, to so: medsebojna sosedska pomoč, delo v lastni režiji, nujno delo, humanitarno, karitativno, prostovoljno in dobrodelno delo po tem zakonu in po drugih predpisih, osebno dopolnilno delo, kratkotrajno delo in malo delo.

Na osnovi Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je Inšpektorat pristojen opravljati nadzor tudi v zvezi z nedovoljeno reklamo. Nedovoljena reklama je naročanje in objavljanje oglasov v časopisih, revijah, radiu, televiziji in drugih elektronskih medijih ali posredovanje in objavljanje reklamnih sporočil na drug način, ki je dostopen javnosti, če pravna oseba, zasebnik ali posameznik objavlja potrebo po delavcu, katerega delo ni vezano na registrirano oziroma priglašeno dejavnost. V letih 2003 in 2009 je bila ugotovljena po ena kršitev v zvezi z nedovoljeno reklamo.

Največ kršitev je bilo v dejavnostih gradbeništva, gostinstva in trgovine, kjer je bilo opravljenih tudi največ pregledov.

Tabela 9: Vrste in število kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno

	LETO						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Št. 1	743	688	594	669	415	357	387
Št. 2	77	78	77	82	79	89	80
Št. 3	7	5	8	5	3	15	7
Št. 4					17	19	9
Št. 5					4	1	9
Št. 6					11	26	8

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Št. 1 – Pravna oseba ali podjetnik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti, pa z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi oziroma pogodbe civilnega prava, na osnovi katere se lahko opravlja delo, in delavca ni prijavil v zdravstveno ter pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Št. 2 – Pravna oseba ali podjetnik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti, zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev.

Št. 3 – Posameznik v svojem imenu in za svoj račun zaposli delavca, da zanj opravlja delo na črno.

Št. 4 – Delodajalec omogoči delo dijaka ali študenta brez ustrezne napotnice pooblaščen organizacije za posredovanje dela.

Št. 5 – Delodajalec omogoči uporabo napotnic dijaka ali študenta neupravičeni osebi.

Št. 6 – Kršitev kratkotrajnega dela.

Inšpektorat večkrat sodeluje pri skupnih akcijah za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno na različnih področjih, z različnimi državnimi organi, kot so npr. policija, Tržni inšpektorat, Davčna uprava RS, Ministrstvo za notranje zadeve itd. Skupne koordinirane akcije predstavljajo dobršen del opravljenih izrednih inšpekcijskih pregledov. Akcije so usmerjene na področja oziroma dejavnosti, kjer se predvideva, da je kršitev s tega področja največ.

4.5 SOCIALNO VARSTVO

V tem podpoglavju se bom osredotočila na delo Inšpektorata na področju socialnega varstva. Obravnavala bom podatke, kot so število kršitev in izrečeni ukrepi.

Z inšpekcijskim nadzorom na področju socialnega varstva je zagotovljen nadzor nad izvajanjem socialnovarstvenih storitev in spoštovanjem predpisov, s katerimi so izvajalcem socialnovarstvene dejavnosti podeljena javna pooblastila. Socialna inšpekcija je bila ustanovljena 1. 8. 2004. Inšpektorji so nadzor na področju socialnega varstva opravljali kot redni ali izredni nadzor. Redni inšpekcijski nadzori so se izvajali na osnovi »Programa rednih inšpekcijskih nadzorov na področju socialnega varstva« za posamezno leto. Izredni inšpekcijski nadzori pa so se izvajali na zahtevo.

Tabela 10 prikazuje število rednih in izrednih nadzorov na področju socialnega varstva v posameznih letih. Leta 2004 ni bilo rednih inšpekcijskih nadzorov, je pa bilo 43 predlogov za izredni inšpekcijski nadzor, od katerih je bilo 34 v celoti zaključenih, 9 primerov pa je ostalo še v obravnavi. Leta 2005 so bili izvedeni redni nadzori pri 55 izvajalcih od načrtovanih 59. Zaključenih je bilo 80 predlogov za izredni inšpekcijski nadzor, v 15 primerih so bili izpolnjeni z zakonom določeni pogoji za izvedbo izrednih inšpekcijskih nadzorov, v preostalih pa nadzor ni bil uveden. Leta 2006 je bilo načrtovanih 258 nadzorov pri izvajalcih, izvedenih pa 247. Inšpekcija je zaključila obravnavo 105 predlogov za izredne inšpekcijske nadzore, v 37 primerih so bili izpolnjeni z zakonom določeni pogoji za izvedbo izrednih inšpekcijskih nadzorov, v preostalih 68 primerih pa nadzor ni bil uveden. Leta 2007 je bilo načrtovanih 177, izvedenih pa 176 rednih nadzorov. Inšpekcija je zaključila obravnavo 118 predlogov za izredni inšpekcijski nadzor, v 30 primerih so bili izredni inšpekcijski nadzori izvedeni, v 11 primerih so bili očitki predlagateljev preverjeni v rednih inšpekcijskih nadzorih (v skladu z 8. alinejo 5. odstavka 105. člena zakona), v 22 primerih je bila opravljena strokovna ocena v skladu z 2. alinejo 5. odstavka 105. člena zakona, v preostalih 53 primerih pa izredni inšpekcijski nadzor ni bil uveden. Redni inšpekcijski nadzori so bili v letu 2008 od 103 načrtovanih izvedeni pri 101 izvajalcu. Inšpekcija je zaključila obravnavo 126 pobud za izredne inšpekcijske nadzore, v 31 primerih so bili izpolnjeni z zakonom določeni pogoji za izvedbo izrednih inšpekcijskih nadzorov, v 5 primerih so bili očitki predlagateljev preverjeni v rednih inšpekcijskih nadzorih, v 39 primerih je bila opravljena strokovna ocena v skladu z 2. alinejo 5. odstavka 105. člena Zakona o socialnem varstvu, v preostalih 51 primerih pa izredni inšpekcijski nadzor ni bil uveden. Leta 2009 so bili redni inšpekcijski nadzori izvedeni pri 78 od načrtovanih 79 izvajalcih. Inšpekcija je prejela 150 pobud, zaključila pa je obravnavo 125 pobud za izredne inšpekcijske nadzore. V 38 primerih so bili izpolnjeni z zakonom določeni pogoji za izvedbo izrednih inšpekcijskih nadzorov, v 5 primerih so bili očitki predlagateljev preverjeni v rednih inšpekcijskih nadzorih, v 38 primerih je bila opravljena strokovna ocena v skladu z 2. alinejo 5. odstavka 105. člena zakona, v preostalih 49 zadevah pa izredni inšpekcijski nadzor ni bil uveden.

Tabela 10: Število rednih in izrednih nadzorov na področju socialnega varstva

	LETO					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
REDNI NADZOR						
načrtovani	/	59	258	177	103	79
izvedeni	/	55	247	176	101	78
IZREDNI NADZOR						
pobude	34	80	105	118	126	125
izvedeni		15	37	30	31	38

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Iz tabele je razvidno, da je bilo največ rednih inšpekcijskih nadzorov izvedenih leta 2006, od tega leta dalje pa se je število nadzorov postopoma zmanjševalo. Skozi leta se je število pobud za izredne inšpekcijske nadzore povečevalo, število izvedenih izrednih inšpekcijskih nadzorov pa je bilo skozi leta približno enako, razen leta 2005, ko je bilo za polovico manjše od ostalih let.

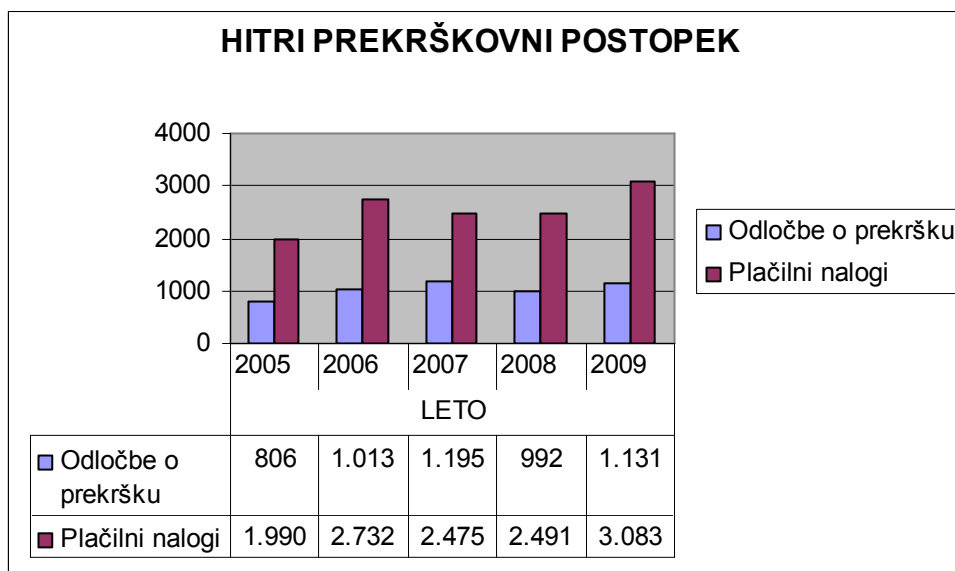
4.6 PREKRŠKI

V tem podpoglavju se bom osredotočila na delo Inšpektorata kot prekrškovnega organa. Osredotočila se bom na podatke, kot so število izdanih prekrškovnih odločb in plačilnih nalogov, posebno na področjih varnosti in zdravja pri delu, delovnih razmerij in socialnega varstva.

Leta 2005 je Inšpektorat postal z novim Zakonom o prekrških prekrškovni organ, kar pomeni, da poleg tega, da odkriva prekrške, o njih tudi odloča. Prekrškovni organ v skladu z Zakonom o prekrških odloča o prekršku v t. i. hitrem postopku, ki se začne bodisi po uradni dolžnosti bodisi na predlog z zakonom določenih predlagateljev.

Graf 19 prikazuje število izdanih odločb o prekršku in plačilnih nalogov od leta 2005 pa do leta 2009.

Graf 19: Število izdanih odločb o prekršku in plačilnih nalogov v hitrem prekrškovnem postopku

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Z grafa 19 je razvidno, da so inšpektorji izdali veliko več plačilnih nalogov kot pa odločb o prekršku. Število izdanih plačilnih nalogov se je skozi leta postopoma povečevalo, največ so jih izdali leta 2009. Tudi število izdanih odločb o prekršku se je postopoma povečevalo, nato se je leta 2008 nekoliko zmanjšalo in leta 2009 spet povečalo. Največ izdanih odločb je bilo leta 2007, najmanj izdanih odločb in plačilnih nalogov pa je bilo leta 2005, kar je tudi logično, saj je tega leta Inšpektorat šele začel delovati kot prekrškovni organ.

Iz tabele 11 je razvidno, da je bilo na področju delovnih razmerij izdanih največ odločb o prekršku in plačilnih nalogov, najmanj pa na področju socialnega varstva.

Tabela 11: Število izdanih odločb o prekršku in plačilnih nalogov na različnih področjih, ki jih nadzorujejo inšpektorji

	LETO				
	2005	2006	2007	2008	2009
VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU					
Plačilni nalogi	505	739	678	699	844
Odločbe o prekršku	139	194	153	123	146
DELOVNA RAZMERJA					
Plačilni nalogi	1510	1988	1801	1792	2239
Odločbe o prekršku	620	817	1037	866	984
SOCIALNO VARSTVO					
Plačilni nalogi	/	5	/	/	/
Odločbe o prekršku	2	2	6	3	1

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

Tabela 12 prikazuje, koliko je bilo v obravnavanih letih na izdane odločbe o prekršku in plačilne naloge vloženi in odstopljeni zahtevi za sodno varstvo. Leta 2005 so na Inšpektoratu na osnovi 187 odstopljenih zahtev za sodno varstvo od sodišča prejeli sodbe le v 10 primerih. Leta 2006 so na osnovi 271 odstopljenih zahtev za sodno varstvo od sodišča prejeli sodbe le v 48 primerih. Leta 2007 so na osnovi 280 odstopljenih zahtev za sodno varstvo od sodišča prejeli sodbe le v 80 primerih. Leta 2008 so na osnovi 187 odstopljenih zahtev za sodno varstvo od sodišča prejeli sodbe le v 19 primerih. Leta 2009 so na osnovi 416 odstopljenih zahtev za sodno varstvo od sodišča prejeli sodbe v 134 primerih. Manjše število sodb pomeni tudi nižji skupni znesek vseh plačanih terjatev iz naslova prekrškov, saj začne teči rok za plačilo globe, izrečene z odločbo o prekršku, šele od pravnomočnosti odločbe dalje.

Tabela 12: Število zahtev za sodno varstvo

ZAHTEVE ZA SODNO VARSTVO										
LETO										
2005		2006		2007		2008		2009		
Vlož- -ne	Odstop- ljene	Vlož- -ne	Odstoplj- -ne	Vlož- -ne	Odstoplj- -ne	Vlož- -ne	Odstoplj- -ne	Vlož- -ne	Odstop- ljene	
Zoper odločb e	123	104	154	119	123	112	115	90	183	165
Zoper plačiln e naloge	174	96	220	152	290	168	205	97	283	251
Skupaj	297	200	374	271	413	280	320	187	466	416

Vir: http://www.id.gov.si/si/o_inspektoratu/javne_objave/letna_porocila/

5 ZAKLJUČEK

V Sloveniji vrši nadzor na področju dela Inšpektorat RS za delo, njegovo delo se nanaša predvsem na področje delovnih razmerij, varnosti in zdravja pri delu in socialnega varstva. Inšpektorat RS za delo je upravni organ v sestavi Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Podatki so pokazali, da je bilo največ inšpekcijskih nadzorov opravljenih na področju delovnih razmerij, najmanj pa na področju socialnega varstva, število opravljenih inšpekcijskih nadzorov pa se skozi leta ni bistveno spreminjalo.

Na področju varnosti in zdravja pri delu so najbolj problematične poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Število smrtnih nezgod se postopoma zmanjšuje, vendar ne zadosti, največ takih poškodb se zgodi v gradbeništvu. Inšpektorjev je premalo, da bi nadzirali vsa gradbišča. Tudi število poškodb pri delu se je nekoliko zmanjšalo. Najbolj problematično pa je področje poklicnih bolezni. Prijavljenih in ugotovljenih jih je bilo zelo malo, to pa zato, ker je to področje že dalj časa neurejeno in je njihova obravnava težavna. Zaradi poklicnih bolezni umre veliko več ljudi kot pa zaradi poškodb pri delu. Glede prijavljanja nezgod oziroma poškodb pri delu se stanje skozi leta izboljšuje, čeprav obstaja še veliko primerov, ko delodajalci poškodb delavcev pri delu ne prijavijo ali pa jih prijavijo šele par dni po nastanku poškodbe.

Na področju delovnih razmerij je največ kršitev v zvezi s pogodbo o zaposlitvi, poleg tega področja pa je bilo najbolj problematično zaposlovanje in delo na črno. Inšpektorat RS za delo nadzoruje kršitve določb v zvezi z zaposlovanjem na črno. Največ kršitev je v dejavnostih gradbeništva, gostinstva in trgovine, v teh dejavnostih inšpektorji opravijo tudi največ pregledov. Število kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno skozi leta postopoma upada. Novosti Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno pa bodo poskrbele za to, da bo kršitev še manj. Po novem podjetniki svojih storitev ne bodo mogli več opravljati kot sosedsko pomoč, delo v lastni režiji pa bo omejeno na lastne ali najete nepremičnine. Pa tudi inšpekcijske službe bodo imele več pooblastil in bodo lahko tudi prepovedale dejavnost.

Zelo veliko kršitev je tudi v zvezi s plačilom za delo, prenehanjem pogodbe o zaposlitvi, delovnim časom, odmori in počitki, letnim dopustom, zaposlovanjem in delom tujcev, evidencami na področju dela in prijavo delavcev v socialna zavarovanja, prijavo sprememb med zavarovanjem in odjavo delavcev.

Inšpektorat je skozi leta doživel veliko sprememb in novosti. Na to je zelo vplival tudi vstop Slovenije v EU. Uveden je bil nov način ugotavljanja stanja na področju zagotavljanja nekaterih osnovnih obveznosti delodajalcev v državi, uveden je bil nov in z EU usklajen način zbiranja in obdelave podatkov o nezgodah pri delu, dopolnjen je bil

sistem strokovne pomoči pri odločanju inšpektorjev, zagotovljena je bila udeležba pristojnih inšpektorjev v različnih evropskih in državnih delovnih telesih in institucijah, v polni meri se je tudi izvajala po novih kriterijih načrtovana in sprotno spremljana temeljna naloga in obveznost Inšpektorata RS za delo. Veliko je bilo sprememb zakonov, uredb in pravilnikov, ki urejajo področja, ki jih Inšpektorat RS za delo nadzoruje, kot na primer Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, Zakon o spremembi zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah pa nekaj novih zakonov, uredb in pravilnikov.

Leta 2004 je začela delo še socialna inšpekcija. Poleg tega pa je leta 2005 Inšpektorat RS za delo dobil novo pristojnost, in sicer je postal prekrškovni organ. Zaradi tega je bilo jeseni 2004 potrebno obsežno usposabljanje vseh inšpektorjev, ki se je končalo z novim dodatnim strokovnim izpitom za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku. Vse te novosti so razširile obseg dela inšpektorjev.

Poleg inšpekcijskega nadzora na Inšpektoratu RS za delo opravljajo tudi druge dejavnosti, dajejo namreč strokovno pomoč delavcem in delodajalcem in opravljajo preizkuse znanj za koordinatorje gradbišč v skladu s Pravilnikom o programu in načinu usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih. Opravljajo tudi nadzor nad zakonitostjo dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij ter nad zakonitostjo in strokovnostjo dela komisij. Nadzor opravljajo v okviru inšpekcije nadzora delovnih razmerij.

V Inšpektoratu RS za delo so od uveljavitve Zakona o inšpekciji dela v letu 1994 na novo zaposlovali le uslužbence z univerzitetno izobrazbo za opravljanje inšpekcijskega nadzora. Prizadevali so zvišati tudi izobrazbeno strukturo ostalih uslužbencev. Uslužbencem so omogočili študij ob delu, učenje tujih jezikov, izobraževanje za pridobitev magistrske stopnje znanja in druge oblike zunanjega strokovnega izobraževanja ter internega strokovnega izpopolnjevanja.

Največji problem Inšpektorata RS za delo pa predstavljajo zaposleni, zaposlenih je namreč zelo malo, obseg dela pa se z leti veča. Zaposlovanje novih inšpektorjev ne sledi dodatnemu obsegu dela in izredni zahtevnosti dela. Povprečno pride na enega inšpektorja 2054 delodajalcev. Delo inšpektorjev je nevhvaležno delo, izpostavljeni so namreč različnim vplivom, ki so povezani z dejavnostjo, ki jo nadzirajo, kot so na primer nevarne snovi, delo na višini itd. Nadzorstvo inšpektorji pogosto opravljajo prek polnega delovnega časa in v nočnem času. Inšpektorji delajo v neustreznih pogojih, izboljšati bi bilo treba razmere za terensko delo, inšpektorji morajo namreč biti dosegljivi 24 ur na dan in zato za opravljanje dela nujno potrebujejo službena vozila za delo na terenu. Zagotoviti bi bilo treba tudi ustrezno informacijsko-komunikacijsko opremo, pojavljajo se namreč zahteve po vedno novih evidencah, statističnih obdelavah in podatkih. Pa tudi glede delovnih prostorov bi bilo potrebno nekaj narediti, saj so ti povsod premajhni, nefunkcionalni in nimajo nekaterih najnujnejših zahtev. To vse pa je težko narediti, saj si Inšpektorat RS za delo vsega tega finančno ne more privoščiti.

Da bi bilo delo Inšpektorata RS za delo bolj učinkovito in kakovostnejše, je treba zaposliti več delavcev in omogočiti boljše delovne pogoje.

LITERATURA IN VIRI

KNJIGE IN ČLANKI

1. Bohinc, R., Tičar, B. (2007) Upravno pravo: splošni del. Ljubljana, Fakulteta za varnostne vede (Maribor: Ma-tisk).
2. Bostič, A. (2000) Upravna kultura in etika dela javnih uslužbencev. Grosuplje, Mondena.
3. Bostič, A. (1986) Družbeni nadzor in vloga inšpekcij v SFRJ. Ljubljana, Uradni list SRS (Domžale: Napredek).
4. Brejc, M. (1998) Inšpekcijsko nadzorstvo. PP, letnik 17, št. 19, str. 1–2.
5. Brejc, M. (2002) Ljudje in organizacija v javni upravi. Ljubljana, Visoka upravna šola.
6. Hanc, A. (2009) Inšpekcijski postopki upravne inšpekcije (diplomsko delo). Ljubljana, Univerza v Ljubljani.
7. Jerovšek, T., Kovač, P. (2008) Posebni upravni postopki. Ljubljana, Fakulteta za upravo.
8. Miščević, Đ. (1987) Inspekcijski nadzor. Zagreb, Informator.
9. Pečar, J. (1988) Formalno nadzorstvo: kriminološki in kriminalnopolitični pogledi. Ljubljana, Delavska enotnost.
10. Pečar, J. (1991) Neformalno nadzorstvo: kriminološki in sociološki pogledi. Radovljica, Didakta.
11. Strojín, T. (1997) Inšpekcijsko nadzorstvo. Ljubljana, Visoka šola za zdravstvo.
12. Virant, G. (2002) Pravna ureditev javne uprave. Ljubljana, Visoka upravna šola.

ZAKONSKI IN DRUGI DOKUMENTI

13. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2003 (2004). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.
14. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2004 (2005). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.
15. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2005 (2006). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.
16. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2006 (2007). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.
17. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2007 (2008). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.
18. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2008 (2009). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.
19. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2009 (2010). Ljubljana: Inšpektorat RS za delo.

20. (2002). Zakon o delovnih razmerjih (ZDR). UL RS, št. 79/2006-ZZZPB-F, 46/2007, Odl. US: U-I-45/07, Up-249/06-22, 103/2007, 45/2008-ZArbit, 83/2009, Odl. US: U-I-284/06-26.
21. (1994). Zakon o inšpekciji dela (ZID). UL RS, št. 32/1997, 36/2000.
22. (2002). Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN). UL RS, št. 26/2007, 43/2007-UPB1.
23. (2003). Zakon o prekrških (ZP-1-UPB4). UL RS, št. 45/2004-ZdZPKG, 86/2004, 7/2005, Skl. US: U-I-19/05-5, 23/2005-UPB1, 34/2005, Odl. US: U-I-19/05-11, 44/2005, 55/2005-UPB2, 40/2006 (51/2006 popr.), 70/2006-UPB3, 115/2006, 139/2006, Odl. US: U-I-69/06-16, 3/2007-UPB4, 29/2007, Odl. US: U-I-56/06-31, 58/2007, Odl. US: U-I-34/05-9, 16/2008, Odl. US: U-I-414/06-7, 17/2008 (21/2008 popr.), 76/2008-ZIKS-1C, 108/2009, 109/2009, Odl. US: U-I-56/08-15, 45/2010-ZIntPK, 9/2011, 10/2011, Odl. US: Up-319/10-14, U-I-63/10-7.
24. (2000). Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (ZPDZC). UL RS, št. 118/2006, 12/2007-UPB1, 29/2010.
25. (1992). Zakon o socialnem varstvu (ZSV). UL RS, št. 42/1994, Odl. US: U-I-137/93-24, 1/1999-ZNIDC, 41/1999, 60/1999, Odl. US: U-I-273/98, 36/2000-ZPDZC, 54/2000-ZUOPP, 26/2001, 110/2002-ZIRD, 2/2004 (7/2004 popr.), 36/2004-UPB1, 21/2006, Odl. US: U-I-116/03-22, 105/2006, 114/2006-ZUTPG, 3/2007-UPB2 (23/2007 popr., 41/2007 popr.), 122/2007, Odl. US: U-I-11/07-45, 61/2010-ZSVarPre, 62/2010-ZUPJS.
26. (1999). Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP). UL RS, št. 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009, Odl. US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010.
27. (1999). Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD). UL RS, št. 64/2001.
28. (2004). Uredba o vrsti izobrazbe, strokovnem usposabljanju in preizkusu znanja za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku.
29. (2003). Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih. UL RS, št. 81/2003, 109/2003, 43/2004 (58/2004 popr.), 138/2004, 35/2005, 60/2005, 72/2005, 112/2005, 49/2006, 140/2006, 9/2007, 101/2007, 33/2008, 66/2008, 88/2008, 8/2009, 63/2009, 73/2009, 11/2010, 42/2010, 82/2010.
30. (2004). Pravilnik o izvajanju inšpekcijskega nadzora na področju socialnega varstva.

ELEKTRONSKI IN DRUGI VIRI

31. Inšpektorat RS za delo (2010). Dosegljivo na: <http://www.id.gov.si/>.
32. 24 ur (2010). Se delo na črno ne bo več splečalo? Dosegljivo 6.10.2010 na: <http://24ur.com>.
33. Delo.si. (2011). Preprečevanje dela na črno. Dosegljivo na: <http://delo.si>.
34. Žurnal 24.si (2011). Vsi o gradbeništvu nihče o azbestu. Dosegljivo na: <http://www.zurnal24.si>.